

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь Магістр

на тему:

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА НАПРЯМИ
ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОЇ АГРОФІРМИ
«БІЛИЙ СТІК» ЧЕРВОНОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Виконав: студент групи Фін-51
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
(шифр і назва)

Кочерган Ю.Д.
(прізвище та ініціали)

Керівник:

Тофан І.М.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент:

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь *Магістр*
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
(підпис)
к.е.н, доцент Грицина О.В
«____» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу студенту

Кочергану Юрію Дмитровичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи: "Організація податкового менеджменту та напрями його вдосконалення у діяльності Приватної агрофірми «Білий стік» Червоноградського району Львівської області"

Керівник роботи: _____ Тофан І.М. к.е.н., доцент

Затверджена наказом по університету від _____

2.Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи – 15.12.2023 р.

3.Вихідні дані для роботи: фінансова та статистична звітність міськради, навчальна та наукова література, методичні рекомендації.

4.Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретичні засади податкового менеджменту. Економічна суть податкового менеджменту. Управління процесом оподаткування в умовах перехідної економіки. Методика проведення досліджень. Оцінка розвитку та

вдосконалення системи податкового менеджменту. Фінансово-економічна характеристика об'єкта дослідження. Аналіз організації системи податкового менеджменту в агрофірмі. Оцінка ефективності податкового менеджменту при проведенні фінансового планування в агрофірмі. Можливі шляхи вдосконалення організації податкового менеджменту в Україні. Досвід застосування податкового менеджменту за кордоном. Шляхи покращення організації податкового менеджменту аграрних підприємств. Напрями збалансування податкового менеджменту в системі державних фінансів. Висновки та пропозиції. Список використаної літератури

5. Перелік графічного матеріалу: 11 таблиць, 5 рисунків.

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ етапу	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Отримання завдання для написання кваліфікаційної роботи	до 26.09.2022р.	Виконано
2.	Написання вступу і I розділу	до 01.06.2023 р	Виконано
3.	Написання II розділу	до 01.09. 2023 р	Виконано
4.	Написання III розділу	до 10. 10. 2023 р	Виконано
5.	Завершення оформлення кваліфікаційної роботи	до 20.11.2023 р	Виконано
6.	Завершення кваліфікаційної роботи в цілому	до 01.12.2023 р	Виконано

Студент _____ (підпис)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ к.е.н., доцент Тофан І.М.
(наук. ступ., вчене звання, підпис, прізвище та ініціали)

УДК:336.22.657

“Організація податкового менеджменту та напрями його вдосконалення у діяльності Приватної агрофірми «Білий стік» Червоноградського району Львівської області”. Кочерган Ю.Д. Кваліфікаційна робота магістра. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. – Дубляни, Львівській національний університет природокористування, 2023р.

74 с. текст. част., 11 таблиць, 5 рисунків 30 джерел.

В першому розділі дипломної роботи описані теоретичні засади податкового менеджменту, історичні передумови виникнення та його економічна суть і значення в фіскальній політиці держави, а також методичні аспекти дослідження організації податкового менеджменту.

В другому розділі проаналізований фінансово-економічний стан приватної агрофірми «Білий стік» Червоноградського району та здійснений аналіз податкового менеджменту при адмініструванні обов’язкових платежів і взаємовідносин з державною податковою службою.

В третьому розділі запропоновано можливі шляхи вдосконалення податкового менеджменту в Україні шляхом оцінки досвіду застосування податкового менеджменту в розвинутих державах світу за кордоном. Наведені основні засади забезпечення адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС та напрямки модернізації податкової служби.

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто теоретичні і практичні аспекти податкового менеджменту. Визначено роль та місце обов'язкових платежів у структурі доходів держави та місцевих територіальних громад. Проаналізовано фінансово-економічну діяльність ПАФ “Білий стік” Червоноградського району Львівської області. Проведено порівняльний аналіз податкового адміністрування у сільськогосподарських підприємствах. Узагальнено досвід податкового менеджменту у Євросоюзі. Внаслідок проведених досліджень запропоновано можливі шляхи вдосконалення організації податкового менеджменту для сільськогосподарських товаровиробників.

Ключові слова: податковий менеджмент, доходи держави, територіальна громада, податкове адміністрування, сільськогосподарські товаровиробники

ANNOTATION

In the master's thesis examines theoretical and practical aspects of tax management. The role and place of mandatory payments in the structure of the income of the state and local territorial communities is defined. The financial and economic activity of PAF "Billy Stick" of Chervonograd district of Lviv region was analyzed. A comparative analysis of tax administration in agricultural enterprises was carried out. The experience of tax management in the European Union is summarized. As a result of the conducted research, possible ways of improving the organization of tax management for agricultural producers are proposed.

Keywords: tax management, state revenues, territorial community, tax administration, agricultural producers

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
1.1 Економічна суть податкового менеджменту.....	8
1.2 Податкова політика держави в умовах воєнного стану.....	14
1.3 Методика проведення дослідження.....	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
2.1 Фінансово-економічна характеристика об'єкта дослідження.....	23
2.2 Аналіз організації системи податкового менеджменту в агрофірмі.....	29
2.3 Оцінка ефективності податкового менеджменту при проведенні фінансового планування в агрофірмі.....	38
РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ	
3.1 Досвід застосування податкового менеджменту за кордоном.....	54
3.2 Шляхи покращення організації податкового менеджменту аграрних підприємств.....	58
3.3 Напрями збалансування податкового менеджменту в системі державних фінансів.....	63
Висновки та пропозиції.....	70
Список використаної літератури.....	72

ВСТУП

У багатовіковій історії становлення та розвитку держави взаємовідносини платників податків і держави формувалися в умовах постійного протистояння. Так, зокрема у ХХ столітті соціально-правова доктрина розбудови демократичної держави потребувала дедалі більшої мобілізації фінансових ресурсів, що досягалося, як правило, фіскальними методами. Така політика підвищення рівня перерозподілу валового внутрішнього продукту, з одного боку, сприяла гармонізації розвитку суспільства, а з іншого боку — була причиною надмірного оподаткування доходів суб'єктів підприємництва та громадян. Як наслідок падіння норми прибутку, що призвело не лише до погіршення стимулів до розширення фінансово-господарської діяльності, а й до переходу бізнесу з реального сектору економіки в тінь. В умовах формування ринкового середовища найбільша увага і приділяється прибутку як об'єкту оподаткування та основному джерелу зростання доходів суб'єктів господарювання. Однак за браком ефективних структурних реформ, постійному змінному вектору розвитку державності, російській агресії, негнучкості у скороченні бюджетних витрат відбулося посилення податкового тиску на сумлінних платників податків. А це, у свою чергу, призводить до спаду обсягів виробництва і, як наслідок, — до скорочення бюджетних надходжень.

Особливої актуальності у реформуванні податкової системи сьогодні набуває ефективність податкового менеджменту, тобто забезпечення підприємцям належних умов для ведення підприємницької діяльності, громадянам відповідного рівня життя, а державі можливості виконувати свої обов'язки.

Однією з найсуттєвіших і водночас складних проблем у процесі переходу української економіки на ринкові умови господарювання є вдосконалення взаємовідносин між платниками податків і державою. Це викликано тим, що змінились методи та чинники які формують світогляд підприємництва, засоби її

досягнення, економічна основа суспільства. Інтереси власників підприємства, його акціонерів, пайовиків, трудового колективу є визначальними у діяльності підприємства.

Іншими стали шляхи і форми досягнення мети діяльності. Значно зростає значення ефективних менеджерських рішень у сфері оподаткування, підвищується рівень відповідальності за їх фінансово-економічні наслідки. Зміна пріоритетів та війна в країні призводять до зниження податкових надходжень у бюджет, утворенню дисбалансу міжбюджетних відносин і, у кінцевому результаті, породжують соціальну напруженість, що і зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра.

В результаті вищенаведеного особлива увага повинна бути приділена діяльності та вдосконаленню важливих складових податкового менеджменту, а саме, ефективний державний менеджмент системи оподаткування та локальний менеджмент платників податків. Багато вчених в Україні, цьому питанню, присвятили свої праці – В. Андрющенко, Д. Дема, Ю. Іванов, А. Кізіма, А. Крисоватий, О. Тимченко, тощо.

Метою написання кваліфікаційної роботи магістра є пошук раціональних шляхів ефективності використання податкового менеджменту на шляху України до євроінтеграції та вступу в НАТО .

Першочерговим завданням магістерської роботи є – розкриття теоретичних аспектів податкового менеджменту, проведення оцінки адміністрування системи прямого та непрямого оподаткування, а також надання пропозицій щодо вдосконалення механізму управління податковими процесами, як на державному так і на локальному рівнях.

Об'єктом дослідження при написанні роботи є організація взаємовідносин між платником податків і державою на прикладі ПАФ «Білий стік» Червоноградського району та ДПС. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків і пропозицій, бібліографічного списку.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1 Економічна суть податкового менеджменту

Податковий менеджмент – це сукупність заходів, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань платника податків з урахуванням вимог податкового законодавства та економічних інтересів підприємства.

Теоретичні та практичні питання податкового менеджменту висвітлено в працях українських серед яких: В. Андрущенко, Ю. Іванов, О. Зайцев, А. Крисоватий, О. Тимченко. Таким чином, питання податкового менеджменту на макрорівні ученими-економістами в сучасних умовах господарювання висвітлено недостатньо що і спонукало нас до подальших досліджень на приклади сільськогосподарського підприємства і з урахуванням особливостей його функціонування.

Приділимо більше уваги, на даний час, мікроекономічному податковому менеджменту – тобто управлінню податками на рівні суб'єкта господарювання. Всі наведені визначення податкового менеджменту українських науковців мають ряд спільних рис та відмінностей. До спільних рис відносимо, те що податковий менеджмент – це сукупність заходів. А значить, що податковий менеджмент не є однією окремою дією, а складається з комплексу заходів, спрямованих на досягнення певної мети. Також податковий менеджмент спрямований на забезпечення ефективності. Отже податковий менеджмент має проводитися таким чином, щоб забезпечити досягнення максимального фінансового результату з мінімальними витратами. Крім того, він має чітко виражений економічний характер, тобто спрямований на забезпечення економічних інтересів платника податків. Основні відмінності між наведеними визначеннями податкового менеджменту полягають у наступному. Так Ю. Іванов акцентує увагу на забезпеченні ефективної реалізації завдань податкової політики. А. Крисоватий розглядає податковий менеджмент як процес

формування, реалізації та контролю податкової політики підприємства. В. Андрущенко визначає податковий менеджмент як управління податковими зобов'язаннями підприємства. О. Тимченко використовує термін "платник податків" замість "підприємство". О. Зайцев використовує термін "податкові зобов'язання" замість "податкові платежі" (табл.1.1).

Таблиця 1.1 Порівняльна характеристика визначень податкового менеджменту українських науковців

Вчені	Визначення
Ю. Іванов	Податковий менеджмент - це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення ефективної реалізації завдань податкової політики.
А. Крисоватий	Податковий менеджмент - це процес формування, реалізації та контролю податкової політики підприємства з метою забезпечення його фінансової безпеки та підвищення ефективності діяльності
В. Андрущенко	Податковий менеджмент - це управління податковими зобов'язаннями підприємства з метою забезпечення їх своєчасного та повного виконання, а також оптимізації з урахуванням вимог податкового законодавства та економічних інтересів підприємства
О. Тимченко	Податковий менеджмент - це система управління податковими зобов'язаннями платника податків з метою забезпечення їх своєчасного та повного виконання, а також оптимізації з урахуванням вимог податкового законодавства та економічних інтересів платника податків
О. Зайцев	Податковий менеджмент - це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення своєчасного та повного виконання податкових зобов'язань платника податків, а також оптимізації податкових зобов'язань

Завершуючи огляд порівняльної характеристики суті терміну податковий менеджмент констатуємо наступне. Податковий менеджмент є важливим інструментом для забезпечення фінансової безпеки та підвищення ефективності діяльності підприємства. Правильне управління податковими зобов'язаннями може допомогти підприємству заощадити значні кошти, які можна спрямувати на розвиток виробництва, підвищення конкурентоспроможності та інші цілі. На нашу думку найбільш вдалим визначенням податкового менеджменту є визначення Ю. Іванова, який визначає його як управління податковими зобов'язаннями підприємства. Це визначення є найширшим і включає у собі всі основні аспекти податкового менеджменту, такі як податкове планування, податковий облік та податковий контроль. Існують також і відмінності між визначеннями українських науковців, але вони є незначними і не впливають на загальне розуміння податкового менеджменту.

Науковці, як правило, трактують податковий менеджмент як процес управління податками підприємств. А це означає регулювання фінансових взаємовідносин з державною податковою службою в процесі перерозподілу власних доходів у доходну частину бюджетів усіх рівнів. В умовах адаптації вітчизняного податкового законодавства до законодавства ЄС, податковий менеджмент має стати першочерговим рушієм ефективних управлінських рішень який спрямований на побудову необтяжливого податкового тягаря у комплексі з реалізацією власних завдань суб'єкта господарювання. Тому дослідження питання податкового менеджменту на мікрорівні в умовах інтеграції України до ЄС є досить актуальним. Дане питання висвітлює сутність податкового менеджменту в системі управління агрофірмою в умовах постійно змінюючого податкового законодавства в Україні.

Виходячи із економічної суті податкового менеджменту доцільно сформулювати наступні функції. Функції податкового менеджменту можна розділити на два основні блоки:

–функції державного податкового менеджменту

– та функції корпоративного податкового менеджменту.

До функцій державного податкового менеджменту які реалізуються органами державної влади та управління відносять:

– планування податкової системи- розробка законодавчих актів, що регламентують порядок організації та функціонування податкової системи.

–регулювання податкової системи- встановлення ставок податків, податкових пільг та інших податкових стимулів.

–адміністрування податкової системи- забезпечення своєчасного та повного надходження податків до бюджету.

–контроль за дотриманням податкового законодавства- виявлення та припинення порушень податкового законодавства.

До функцій корпоративного податкового менеджменту, які реалізуються підприємствами належать:

–податкове планування – визначення оптимальної структури оподаткування на підприємстві з урахуванням його фінансового стану, господарської діяльності та інших факторів.

–податковий облік – систематичне відображення даних про податкові зобов'язання та податкові витрати підприємства.

–податковий контроль – система заходів, спрямованих на забезпечення своєчасного та повного виконання податкових зобов'язань підприємства.

–Існують суттєві відмінності між державним та корпоративним податковим менеджментом. Так за об'єктом управління: державний податковий менеджмент – це управління податковою системою держави, а корпоративний податковий менеджмент – це управління податковими зобов'язаннями підприємства. Відповідно до мети управління, то державний податковий менеджмент спрямований на забезпечення ефективного функціонування податкової системи держави, а корпоративний податковий менеджмент спрямований на забезпечення оптимальних податкових зобов'язань підприємства. Щодо суб'єкта управління – то державний податковий

менеджмент здійснюють органи державної влади та управління, а корпоративний податковий менеджмент здійснюють підприємства. Зважаючи на методи управління – державний податковий менеджмент передбачає використання правових, економічних та організаційних методів. А у корпоративному податковому менеджменті передбачається використання правових, економічних та управлінських методів. Детальніше опишемо відмінності.

– Об'єкт управління. Державний податковий менеджмент направлений на управління податковою системою держави, що складається з наступних елементів:

—Податкове законодавство - це сукупність правових норм, які регулюють відносини між державою та платниками податків.

—Податкова політика - це сукупність заходів, спрямованих на регулювання податкових відносин.

—Податкова система - це сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що сплачуються до бюджету.

Корпоративний податковий менеджмент направлений на управління податковими зобов'язаннями підприємства, що виникають у зв'язку з його господарською діяльністю.

Яка мета управління притаманна їм. Перш за все державному податковому менеджменту властиве спрямування на забезпечення ефективного функціонування податкової системи держави. А це означає, що податкова система має бути такою, щоб вона забезпечувала достатні надходження до бюджету, не обмежуючи економічного зростання.

Корпоративний податковий менеджмент спрямований на забезпечення оптимальних податкових зобов'язань підприємства. Це означає, що підприємство має прагнути до того, щоб його податкові зобов'язання були мінімальними, але при цьому не порушувати вимог податкового законодавства.

Щодо суб'єктів управління. Державний податковий менеджмент здійснюють органи державної влади та управління, які мають відповідні повноваження. До них відносяться: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України.

Корпоративний податковий менеджмент здійснюють підприємства, які мають власні податкові підрозділи або залучені фахівців для надання податкових послуг.

По методах управління також існує суттєва різниця. Державний податковий менеджмент передбачає використання правових, економічних та організаційних методів. В чому полягає їх суть. Правові методи – це використання норм податкового законодавства для регулювання податкових відносин. Економічні методи – це використання економічних важелів, таких як ставки податків, податкові пільги та інші стимули для впливу на поведінку платників податків. Організаційні методи – це створення системи органів управління податковою системою та забезпечення її ефективної роботи.

Корпоративний податковий менеджмент також використовує вищевказані методи але у власних цілях. Так, правові методи- це використання норм податкового законодавства для визначення податкових зобов'язань підприємства. Економічні методи – це використання економічних важелів, таких як податкове планування, податковий облік та податковий контроль, для оптимізації податкових зобов'язань підприємства. Управлінські методи – це розробка та реалізація податкової політики підприємства, а також організація та контроль за виконанням податкових зобов'язань. Звідси можна зробити наступний висновок. Державний та корпоративний податковий менеджмент є різними видами діяльності, які мають свої особливості. Державний податковий менеджмент спрямований на забезпечення ефективного функціонування податкової системи держави, а корпоративний податковий менеджмент спрямований на забезпечення оптимальних податкових зобов'язань підприємства.

Завдання податкового менеджменту можна розділити на три групи:

1. Забезпечення своєчасного та повного виконання податкових зобов'язань підприємства.

2. Оптимізація податкових зобов'язань підприємства з урахуванням вимог податкового законодавства та економічних інтересів підприємства.

3. Забезпечення захисту законних інтересів підприємства у податкових правовідносинах.

Для досягнення цих завдань необхідно проводити комплекс заходів, які включають: аналіз податкового законодавства та практики його застосування, розробку податкової політики підприємства, ведення податкового обліку та складання податкової звітності і контроль за своєчасним та повним виконанням податкових зобов'язань. Податковий менеджмент є важливим інструментом для забезпечення фінансової безпеки та підвищення ефективності діяльності підприємства. Правильне управління податковими зобов'язаннями може допомогти підприємству заощадити значні кошти, які можна спрямувати на розвиток виробництва, підвищення конкурентоспроможності та інші цілі.

З точки зору світової фінансової науки (вчення Ліндаля та Вікселя) основні завдання податкового менеджменту включають в себе ряд стратегічних та операційних завдань. Основне спрямування на ефективне управління податковими зобов'язаннями та оптимізацію податкових витрат. До ключових завдань належать:

– Податкове планування: Розробка і виконання стратегій для оптимізації податкових зобов'язань, включаючи вибір оптимальних податкових режимів, структуризацію операцій та максимальне використання податкових пільг.

– Дотримання податкового законодавства: Забезпечення відповідності всім вимогам податкового законодавства, включаючи своєчасну подачу податкових декларацій та сплату податків у встановлені строки.

– Оцінка ризиків: Аналіз і оцінка потенційних податкових ризиків, виявлення можливих невідповідностей і розробка стратегій для їх зменшення.

–Мінімізація податкових витрат: Максимальне зменшення податкових обов'язків та витрат шляхом використання доступних податкових вигід, зменшення податкових ставок і оптимізації податкового плану.

–Податковий аудит і контроль: Підготовка до податкових перевірок, участь в них і вирішення податкових питань, які можуть виникнути під час аудиту.

–Податковий облік і звітність: Ведення точного обліку податкових обов'язків і підготовка необхідних податкових звітів та документації.

–Податкове планування на майбутнє: Розробка стратегій для майбутнього розвитку, що враховують можливі зміни в податковому законодавстві і фінансові ризики.

–Захист від податкових спорів: Розробка аргументів і документації для захисту в разі спорів з податковими органами.

–Податкова політика держави в умовах війни спрямована на забезпечення фінансової стійкості держави та підтримку економіки.

Податковий менеджмент є важливим елементом фінансового управління, і він допомагає державі, підприємствам та фізичним особам зменшувати податкові ризики і максимізувати ефективність використання ресурсів. Деталізація функцій та завдань податкового менеджменту відображається у податковій політиці.

1.2 Податкова політика держави в умовах воєнного стану

На жаль, досі не існує підручників чи теорій, які б описували оптимальну економічну стратегію в умовах повномасштабної зовнішньої військової агресії. Але очевидно, що за таких умов ми не можемо собі дозволити жодних помилок і повинні творити власну стратегію фінансово-економічного сталого функціонування та розвитку. Особливо з огляду на те, що російська популістська риторика та шовіністична пропаганда розповсюджуються світом,

як інфекція. Зовнішні фінансові вливання в економіку України є величезними і фактично забезпечують нагальні обов'язкові витрати бюджету уже другий рік поспіль. Та все ж варто розуміти що і власна податкова політика має бути набагато ефективнішою у період воєнного стану. Надзвичайно важко досягнути консенсусу взаємовідносин між платниками податків та державою у мирний час, а в сучасних умовах майже нереально, але пробувати треба.

На нашу думку, основними завданнями податкової політики в умовах війни є:

- Забезпечення достатніх надходжень до бюджету для фінансування військових дій та відновлення економіки;
- Підтримка економічної активності та бізнесу;
- Захист платників податків від надмірного податкового навантаження.

Для досягнення цих завдань українська влада вжила низку заходів, які включають: По-перше – це зниження податкового навантаження на бізнес. З 24 лютого 2022 року ставки ПДВ на основні товари та послуги були знижені до 0%, 7% або 20%. Також були скасовані акцизи на низку товарів, таких як бензин, дизельне паливо та газ. По-друге – впровадження податкових пільг для бізнесу, що працює в зоні бойових дій. Підприємства, що розташовані у зоні бойових дій, звільняються від сплати податків на прибуток, ПДВ та інших податків. По-третє – створення механізмів компенсації податків для бізнесу, який постраждав від війни. Підприємства, які потерпіли від війни, можуть отримати компенсацію за сплачені податки.

Варта зазначити що податкова політика України в умовах війни є достатньо гнучкою та адаптивною. Вона постійно переглядається та удосконалюється з урахуванням змін економічної ситуації та потреб держави. Які ж існують особливості податкової політики в Україні в умовах війни. Першочерговим завданням є забезпечення надходжень на військово-промисловий комплекс без цього неможливо забезпечити оборону країни. Поряд з цим необхідно пам'ятати про втрати бізнесу як у людських так і

грошових ресурсах. А тому необхідне зниження податкового навантаження на бізнес. Цей захід спрямований на підтримку економічної активності та бізнесу, які постраждали від війни. Впровадження податкових пільг для бізнесу, що працює в зоні бойових дій. Цей захід спрямований на підтримку бізнесу, що знаходиться в зоні бойових дій і не може повноцінно функціонувати. Створення механізмів компенсації податків для бізнесу, який постраждав від війни. Цей захід спрямований на підтримку бізнесу, який потерпів від війни і має право на компенсацію за сплачені податкові платежі.

Попри усі складнощі війни, громадяни України та бізнес, сумлінною сплатою податків до бюджетів та фондів й далі надійно підтримують обороноздатність і стійкість України. Згідно із поточною інформаційною компанією Державної казначейської служби [5], до загального фонду державного бюджету за перше півріччя 2023 року надійшло 1130,8 млрд. грн. Серед платежів, які контролюють Державна податкова служба (надалі ДПС) та Державна митна служба (надалі ДМС) вирізняються наступні джерела надходжень:

- ПДВ із імпортованих товарів на територію України – 226,5 млрд. грн.;
- ПДВ з вітчизняних товарів – 127 млрд. грн (отримано – 218 млрд. грн., відшкодовано – 91 млрд. грн.);
- Податку на доходи фізичних осіб та військового збору – 109,9 млрд. грн;
- Податку на прибуток підприємств – 101,9 млрд. грн;
- Акцизного податку – 69,0 млрд. грн;
- Рентної плати за користування надрами – 39,4 млрд. грн;
- Ввізного та вивізного мита – 19,6 млрд. грн.

Виконання бюджетних планових завдань на перше півріччя 2023 року, за даними Міністерства фінансів України виконано на 102,4% (+11,2 млрд. грн.) – за обов’язковими платежами які контролюються ДПС України, і на – 97,9 % (-5,3 млрд. грн.) платежами якими опікується ДМС України. Зсумувавши надходження станом на 1.09.2023 року констатуємо що до загального та

спеціального фондів державного бюджету надійшло 1655,5 млрд.грн. обов'язкових платежів.

За даними рис.1.1 бачимо що протягом трьох останніх років систематично зростають надходження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування. Протягом останніх восьми місяців станом на 1.09.2023 року становили майже 302 млрд.грн. варто відзначити значне зростання надходжень до пенсійного фонду від грошового забезпечення військовослужбовців.

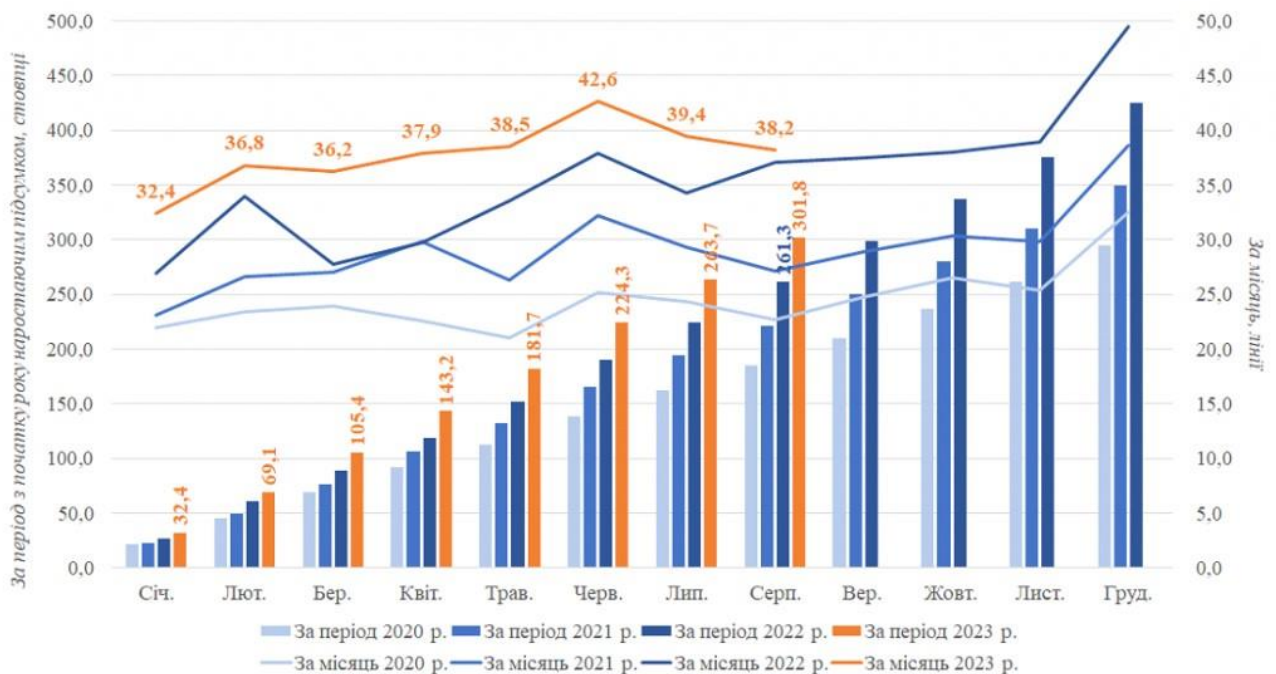

Рис. 1.1 – Надходження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в 2020–2023 роках., млрд. грн. Джерело: за даними НІСД [4]

Систематичне зростання надходжень до бюджетів та фондів не було б можливим і без ефективної роботи головного законодавчого органу країни. Так Верховною Радою України спрощено митне декларування військової техніки під час транскордонного переміщення в межах надання гуманітарної та військової допомоги від НАТО та інших небайдужих країн які підтримують Україну внаслідок російської агресії. Крім того припинено співпрацю із країнами які спонсорують терористичну держава-росію у нападах на Україну.

Йдеться мова про Іран та сирію з якими припинені угоди про уникнення подвійного оподаткування. Цими діями зупинено надходження коштів з України до бюджетів цих країн. Ще раніше були денонсовані угоди із північними агресорами -білорусією і росією.

1.3 Методика проведення досліджень

Вибір конкретних методів дослідження та успішність вивчення того чи іншого економічного явища значною мірою залежать від обґрунтованості та оптимальності проведеного дослідження, а також методології науково-пізнавальної діяльності – вчення про принципи побудови, форми і методи науково-пізнавальної діяльності. Вона визначає принциповий підхід до вивчення всіх соціально-економічних явищ.

Дослідницькі методи в оподаткуванні – це методи, які використовуються для вивчення податкової системи та її впливу на економіку. Вони застосовуються вченими, дослідниками, податковими органами та іншими зацікавленими сторонами для отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення податкової системи. До основних дослідницьких методів в оподаткуванні відносяться:

– Економічний аналіз – це метод, який використовується для оцінки впливу податків на економіку. Він може бути використаний для прогнозування наслідків зміни податкових ставок або правил.

–Юридичний аналіз – це метод, який використовується для вивчення податкового законодавства та його застосування. Він може бути використаний для тлумачення податкових правил або для виявлення можливих проблем з оподаткуванням.

–Емпіричний аналіз – це метод, який використовується для збирання та аналізу фактичних даних про оподаткування. Він може бути використаний для оцінки

ефективності податкової системи або для виявлення податкових ухилень. Крім вищенаведених методів, також можуть використовуватися інші методи, такі як:

1. Аналіз витрат і вигод – це метод, який використовується для оцінки витрат і вигод від податкової політики;
2. Моделювання – це метод, який використовується для створення математичної моделі податкової системи;
3. Дебати – це метод, який використовується для обговорення податкових питань між різними зацікавленими сторонами.

Методи досліджень податкового менеджменту є важливим інструментом для поліпшення ефективності податкової системи. Вони можуть допомогти вченим, дослідникам, податковій службі та іншим зацікавленим сторонам зрозуміти, як працює податкова система, і як її можна зробити більш ефективною та справедливою. Яким чином можливо використати дослідницькі методи в оподаткуванні. Перш за все економічний аналіз може бути використаний для оцінки впливу зміни ставки податку на прибуток на інвестиції та економічне зростання. Так юридичний аналіз може бути використаний для виявлення можливих проблем з оподаткуванням транснаціональних корпорацій або країн які підтримують терористів. А емпіричний аналіз може бути використаний для оцінки ефективності податкових пільг для стимулювання фізичних та юридичних осіб і підвищення податкової дисципліни. Дослідницькі методи в податковому менеджменті є трудомісткими та вимагають глибокого розуміння як методів управління державними інституціями так і процесом адміністрування податків у цілому. Однак вони є важливим інструментом для поліпшення податкової системи та підвищення її ефективності та справедливості податкового менеджменту.

Методологічною основою дослідження є діалектичний підхід до вивчення економічних процесів і явищ. системно-послідовний принцип розуміння об'єктивних закономірностей суспільного розвитку. Також є основні теоретичні праці та прикладні розробки вчених щодо формування єдиної цілісної системи

оподаткування. Основним принципом методу дослідження є використання діалектичного методу для комплексного вивчення явища. Тобто всі аспекти суспільного життя розглядаються як єдиний організм і порівнюються у їх взаємодії з процесом розвитку, відмирання старого і появи нових форм спілкування.

Дуже важливу роль у досягненні поставлених цілей відіграє використання фактичних матеріалів у процесі дослідження проблеми. Саме таке використання ґрунтується на застосуванні різноманітних методів дослідження. На відміну від методології, метод дослідження – це його шлях. У широкому сенсі під словом метод розуміють способи, прийоми та засоби пізнання дійсності, явищ і об'єктів у природі та суспільстві. Науковий метод – це спосіб поглибленого вивчення предмета. Серед методів дослідження розрізняють загальнонаукові методи та спеціально-наукові або спеціальні методи. Перше використовується більш широко, особливо в цьому дослідженні. Серед загальнонаукових методів дослідження можливостей вирішення проблем розвитку та вдосконалення податкових систем чільне місце посідає метод наукової абстракції. Наукова абстракція полягає в тому, щоб усунути зовнішні, несуттєві ознаки явищ і виділити з них загальні, суттєві сторони, щоб зрозуміти сутність явищ.

Метод абстрагування лежать в основі формування економічних понять, категорій, значна частина яких не може бути відкрита шляхом безпосереднього спостереження. І щоб глибше зрозуміти ці явища, необхідно використовувати наукові методи. Якщо надходження, які держава отримує через податкові квоти, будуть лише поверхневими, то виявити економічну ефективність змін у формах власності буде неможливо, не озброївшись науковими засобами. метод. Це перший рівень наукової абстракції. Другий етап – це підйом від абстракції до конкретності, це вже не окремий і ізольований факт, а явище, що має спільну сутність і пов'язане з іншими подібними явищами і факторами спільними ознаками.

Застосування історико-логічних пізнавальних методів також допомагає отримати висновки з достатньою науковою базою. Логіка – це абстрактна, теоретично послідовна розробка розвитку явища, в даному випадку органічно вписана в його історичну послідовність.

Для обробки громіздкої кількості статистичних матеріалів у процесі дослідження використовувалися економіко-статистичні методи: абстрактна логіка та порівняння. Застосування вищезазначених методів дає змогу здійснювати відповідну системну діагностику та комплексний аналіз проблем розвитку та вдосконалення фіскальної системи. На цій основі є можливість обґрунтувати рекомендації та пропозиції щодо ефективності системи на основі конкретних практичних ситуацій. Зі збільшенням кількості вибраних компонентів системи збільшується також кількість можливих станів аналізованої системи та зв'язків між компонентами. Тому спроби аналізу складних систем традиційними способами з використанням відомих методів дослідження приречені на провал. Основою нових аналітичних методів може бути лише системний підхід, згідно з яким соціально-економічні проблеми досліджуваного явища розглядаються з точки зору цілісності та неподільності об'єктів управління, цілей і методів управління, методів і засобів. Спостерігати за досліджуваним явищем.

До інструментів, які дозволяють науковцям реалізувати системний підхід, є повсякденний системний аналіз та методи моделювання, як правило математичного.

З практичної точки зору проблема полягає в тому, що сучасний стан фіскальної системи в аграрному секторі викликає занепокоєння щодо певних визначальних параметрів – вибору методології та пріоритетних напрямів дослідження. Загалом, проблеми з цією системою все ще нові і ще не повністю вирішені. Крім того війна яка триває вже 9 років також вносить постійні корективи у методику проведення як наукових досліджень так і вдосконалення та появу альтернативних методів дослідження. Тому в цій роботі податкова

система в основному розглядається як об'єкт дослідження, але головним чином зосереджується на питаннях оподаткування та місцях оподаткування.

Визначення рівня економічної ефективності використання ресурсів і функціонування галузі може переходити до наступного етапу аналізу – виявлення відмінностей, слабких ланок у системі (елементів системи з найменшою можливістю участі в системі). економічних відносин), що знижує рівень його економічної ефективності. Після виявлення слабких ланок настав час переходити до останнього етапу аналізу – вироблення рекомендацій щодо усунення слабких ланок у порядку, визначеному системою пріоритетів.

Отже, опрацювавши методику та методи дослідження багатогранного і трудомісткого явища у фінансовій системі, як еволюція податкового менеджменту доцільно проводити із максимальним використанням інструментів системного підходу.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

2.1 Фінансово-економічна характеристика об'єкта дослідження

Назва агрофірми походить від місцевої річки, що протікає землями Сокальщини у Львівській області та полегшує сільськогосподарську діяльність агрофірми. Приватна агрофірма розпочала свою діяльність з оренди паїв у селян-орендарів сіл Волиця, Зубків, Тартаків, Романівка, Переспа та Мала Переспа. Його земельна площа становить 2251 га. Добре, що ці землі не розкидані на кілька кілометрів, а межують між собою. Це велика перевага, оскільки пристрій не псується. Іноді під час сівби чи збирання врожаю комбайни та трактори залишають на полях і спостерігають. Основними видами діяльності є вирощування зернових та молочне тваринництво.

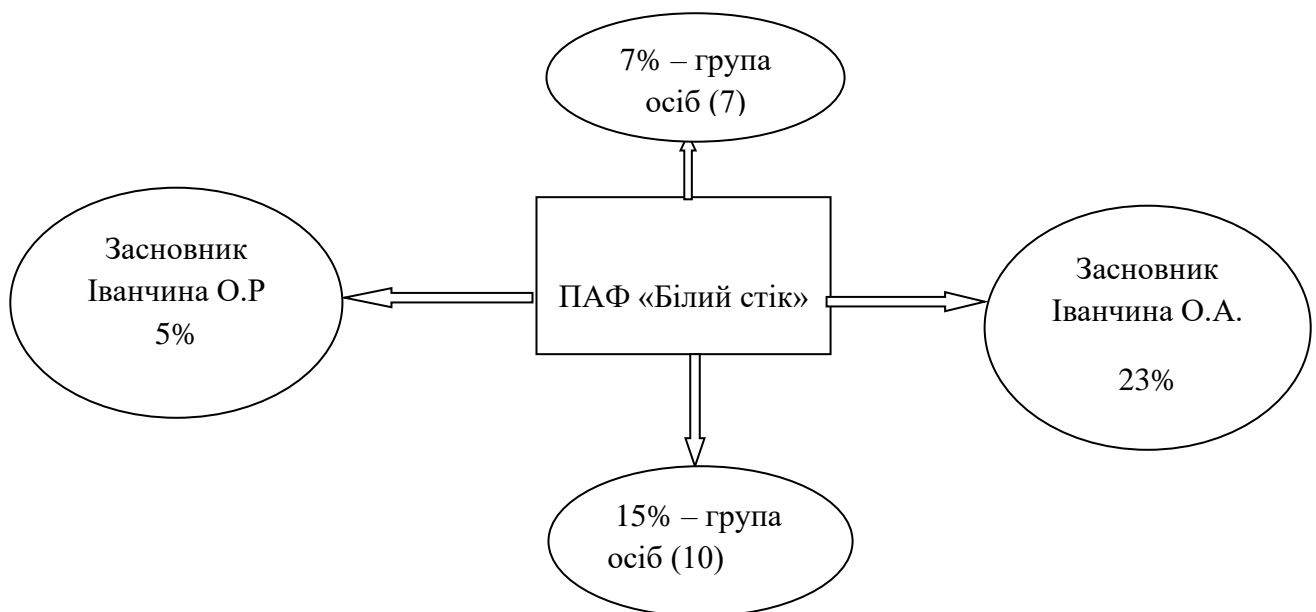

Рис. 2.1. Схематична структура власності агрофірми

За офіційно оприлюдненими даними агрофірма утворена шляхом злиття власності декількох осіб, з яких Іванчина О.Р. має контрольний пакет 55% і разом із Іванчиною О.А. – 23% займаються управлінням і координацією діяльності в цілому. Решта 17 осіб – отримують дивіденди від діяльності

підприємства у встановленому порядку. Територія агрофірми розташована в лісостеповій зоні. Клімат помірно континентальний з вологим прохолодним літом і м'якою зимою.

Основним засобом виробництва в сільському агрофірмі є земля. За способом використання землі поділяються на землі сільськогосподарського призначення та землі несільськогосподарського призначення. До сільськогосподарських угідь належать усі землі спеціального сільськогосподарського призначення, придатні для виробництва певних видів сільськогосподарської продукції. Це рілля, рілля, сіножаті, пасовища та багаторічні насадження. До несільськогосподарських угідь належать: ліси та чагарники, землі під забудовами, дорогами, підводні землі – не придатні для сільського агрофірми. Агрофірма володіє однією земельною ділянкою в приватному порядку та 2655 земельних ділянок орендовано в орендарів у сусідніх селах. У табл. 2.1 представлена динаміка земельних угідь.

Таблиця 2.1– Розміри та структура земель у ПАФ «Білий Стік»

Вид земельного угіддя	2020 р.	2021 р.	2022 р.		2022р./2020 р. +/- га
			га	%	
Загальна земельна площа, га	2227	2251	2305	100	+78
Всього с.г. угідь	2224	2247	2300	100	+76
з них рілля	2202	2204	2282	84,6	+80

Аналізуючи динаміку земель за останні роки, бачимо, що площа землекористування приватної агрокомпанії з кожним роком збільшується. У результаті на кінець 2022 року вона становить 2305 га, з них в обробітку – 2300 га, що становить 99,8%. Земельні ресурси формуються, як правило, шляхом надання агрофірмі в оренду земельних часток (паїв) у навколишніх селах. Агрофірми укладають договір оренди земельної частки (паю), а розмір індивідуальних податків четвертої групи, які сплачує підприємство, залежить від кількості землі, що використовується.

Крім натуральних показників, у комплексній оцінці економічної вигоди землекористування використовуються також вартісні показники ВВП. Ці дані наведені в табл. 2.2. У 2022 році загальний вихід продукції на 100 га сільськогосподарських угідь з кожним роком збільшуватиметься на 14,9% порівняно з 2020 роком, а кількість поголів'я ВРХ і свиней збільшилось на 2% і 6% відповідно. Виробництво зерна на 100 га ріллі зросло на 8,11 %, а виробництво свинини за звітний період зросло майже втричі – на 171,82 %.

Таблиця 2.2– Показники використання земельних угідь у ПАФ «Білий Стік»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 в % до 2020 р.
Виробництво валової продукції на 100 га с.- г. угідь, тис. грн.	1476,77	1571,65	1696,40	14,9
ВРХ на 100 га, голів	49	48	50	2,2
Свиней на 100 га ріллі, голів	63	55	67	6,1
на 100 га ріллі				
Виробництво зерна, ц	1041,82	975,21	1126,27	8,11
Виробництво свинини, ц	27,42	29,45	74,54	171,82

Для успішного функціонування сільськогосподарське підприємство повинно пристосовуватись до наявних економічних та ґрунтово-кліматичних умов, розвиваючи окремі галузі. Характеризує результати такого пристосування спеціалізація. Вона відображає зосередження діяльності підприємств на виробництві окремих видів продукції. Спеціалізація відображає якісну сторону виробництва, тобто вказує, які види продукції необхідно виробляти в агрофірмі, щоб бути найбільш прибутковими.

Основним показником спеціалізації виробництва є структура товарної продукції, тобто частка окремих видів продукції в цілому. Галузь із найбільшою питомою вагою в структурі виручки від реалізації продукції

визначає спеціалізацію виробництва. Іншими показниками, що визначають спеціалізацію виробництва, є загальна структура випуску продукції, витрати праці, площа посівів, структура поголів'я худоби. Важливість галузі залежить від частки виробництва в загальному доході. За цим критерієм можна зробити висновок, що у ПАФ «Білий Стік» виділяються рівно важливі галузі зерновиробництво та молочне скотарство.

Таблиця 2.3. – Динаміка майнового стану ПАФ «Білий Стік»

Показник	20021р	2022 р	Відхилення (+, -)
Усього майна, тис.грн	81430,10	85851,50	4421,40
1. Основні кошти і позаоборотні активи в % до майна	67,31	56,24	-11,06
2. Оборотні кошти в % до майна	32,57	43,63	11,06
2.1. матеріальні оборотні кошти в % до оборотних коштів	38,91	27,23	-11,68
2.2. грошові кошти і короткострокові цінні папери в % до оборотних коштів	34,00	25,58	-8,42

Аналізуючи дані таблиці 2.3. можна зробити наступні висновки: усього майна збільшилось на 421,4 тис.грн, співвідношення основних і оборотних коштів до майна зменшилось на 11,06., співвідношення грошових коштів і короткострокових цінних паперів зменшилось у 2022 році на 8,42 пункти.

Основним джерелом фінансування агробізнесу є власні кошти, кредити комерційних і державних банків. Їх ефективне використання і розумне співвідношення мають важливий вплив на розвиток виробництва, оскільки вони є мірилом і запорукою належного рівня і швидкості виробництва, підвищення продуктивності праці та фінансового благополуччя вцілому.

Від забезпеченості основними матеріалами залежить розвиток сільського агрофірми, рівень і темпи зміни виробництва. Із табл. 2.4 бачимо, що

фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь та фондоозброєність праці на 1 працюючого в 2022р. в порівнянні з 2020р. зросли відповідно на 28% та 62%. Це відбулося внаслідок значного збільшення вартості основних фондів сільськогосподарського призначення.

Таблиця 2.4 – Забезпеченість основними засобами ПАФ «Білий Стік»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.в % до 2022р.
Середньорічна вартість основних фондів сільськогосподарського призначення, тис.грн.	63452	65612	79171	124,7
Сільськогосподарські угіддя, га	2224	2247	2300	53
Середньорічна кількість працюючих, осіб	101	95	83	82,1
Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь, тис.грн.	615,8	685,2	791,6	128,5
Фондоозброєність праці на 1 працюючого, тис.грн.	83,6	84,0	135,7	162,34

Рентабельність — це поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, при якій грошові доходи фірми (техніки, послуги) від реалізації продукції повністю окупають її витрати на виробництво і отримують прибуток як основне джерело розширеного відтворення.

Основні фонди аграрних підприємств включають велику кількість засобів праці. Їх якісний склад і раціональне співвідношення значною мірою впливають на розвиток виробництва, оскільки вони є мірилом і основою розвитку продуктивних сил, забезпечують відповідний рівень і темпи збільшення

виробництва продукції та підвищення продуктивності праці. Залежно від функціонального призначення та участі в процесі виробництва.

Для більш повної оцінки умов господарювання та ефективності ПАФ «Білий Стік» проаналізуємо результати фінансово-господарської діяльності в цілому за 3 останні роки. Це дозволить встановити ефективність сільськогосподарської діяльності ПАФ «Білий стік» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка фінансових результатів господарської діяльності, тис.грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Чистий дохід	98860	118124	120113	121,4
Собівартість реалізованої продукції	74880	64960	66789	89,2
Валовий прибуток (збиток)	23980	53164	53324	в 2,2
Адміністративні витрати	2746	4199	5240	189,9
Інші операційні доходи	121	300	450	в 3,7 р
Прибуток (+), збиток (-) від операційної діяльності	21355	49133	48534	в 2,2
Інші фінансові доходи	548	1317	1505	в 2,7 р
Інші витрати	262	1795	11052	-
Чистий прибуток (збиток)	21641	48655	38987	180,1
Рівень рентабельності, %	28,9	74,8	58,3	в 2р

Отже, за даними таблиці, у 2022 році, порівняно з 2020 роком, сума чистого доходу збільшилася на 121,4% і становила 120113 тис. грн. Прибуток агрофірми від операційної діяльності у 2022 становив 48534 тис. грн., у 2020 році, – був 21355 тис.грн. Чистий прибуток до оподаткування агрофірми у 2022 році становив 38987 тис. грн. що на 80% більше ніж у 2020 році. З вище наведеного бачимо, що ПАФ «Білий стік» є системно прибутковою агрофірмою. Отже, провівши аналіз фінансово-економічного становища агрофірми ми встановили, що за досліджуваний період воно працювало прибутково і отримало позитивний фінансовий результат. Виробництво усіх

видів продукції є рентабельним, а це говорить про ефективну як менеджерську так і виробничу діяльність відповідальних працівників протягом аналізуючого періоду.

2.2 Аналіз організації системи податкового менеджменту в агрофірмі

Першочерговим чинником, який створює можливість для діяльності податкового менеджменту є податкове право. Податкове законодавство України – це сукупність діючих нормативно-правових актів, які згруповані у Податковому кодексі України та деяких окремих документах. Податкове законодавство регулює взаємовідносини пов'язані із встановленням та скасуванням податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Крім того регулюються відносини, які виникають в процесі податкового менеджменту, здійснення податкового контролю та забезпечення дотримання податкової дисципліни на усіх рівнях взаємовідносин.

В межах дії Податкового кодексу України, регулюються відносини:

– між державою і платниками податків щодо визначення основного змісту податків, адміністрування платежів, правового статусу платників податків, їх відповідальності перед державою за недотримання податкової дисципліни;

– між державою та органами місцевого самоврядування щодо визначення їх законодавчої ініціативи у сфері оподаткування, законодавчого визначення частки доходів держави які залишаються у їх розпорядженні, фінансові аспекти системи вирівнювання платежів;

– між державою та установами, що забезпечують адміністрування обов'язкових платежів, щодо визначення правового статусу цих установ, порядку справляння платежів, їх своєчасного надходження та повну відповідальність за дотримання норм податкової роботи на всіх рівнях бюджету;

– між ДПС і суб'єктами оподаткування – стосовно їх взаємин, прав та обов'язків та механізму їх реалізації.

Особливість податкових взаємовідносин в умовах європейської інтеграції держави полягає у наступному:

- у застосуванні мараторію на зміни Податкового кодексу як цілісного документу податкового права;
- усі елементи податкових взаємовідносин підлягають виключно правовому регулюванню у верховенстві Податкового кодексу;
- підзаконні акти не можуть бути вищими ніж Податковий кодекс чи Конституція.

Конституція України і Податковий кодекс України визначають основи функціонування та регулювання відносин у сфері податкового менеджменту. Згідно теоретичних засад класифікації податків суб'єктами правової ініціативи виступають як центральні органами влади країни так місцеві територіальні громади. Особливості податкової ініціативи визначається статусом обов'язкових платежів які підлягають корегуванню чи вдосконаленню. Так місцеві чи об'єднані територіальні громади можуть вносити зміни до місцевих податків та зборів, а державні органи влади до усіх видів обов'язкових платежів, за винятком тих які повністю адмініструються місцевими територіальними громадами.

Прийнято також розрізняти галузі податкового права – зокрема про податок на прибуток підприємств, про оподаткування доходів населення, про непрямі податки, про податки на майно, про місцеві податки. Кожен вибраний підгалузь має окремий окремий розділ у ПКУ. Сьогодні правове регулювання податкових відносин у багатьох розвинених країнах світу базується на таких принципах:

- принцип стабільності, тобто податкове законодавство, види податків, правила обчислення та справляння залишаються незмінними протягом тривалого часу;

– принцип економічної раціональності, який визначає податки і збори виходячи з фінансових можливостей платників податків та з урахуванням необхідності досягнення збалансованості видатків і доходів бюджету;

– принцип передбачуваності – зміни в податковому законодавстві мають відбуватися відкрито для виборців громадян та враховувати соціально-економічні принципи;

– принцип антиінфляційного напрямку платежів – недопущення гіперінфляції через оптимальне вилучення податків;

– принцип рівнозначності – однакового обов'язку податкоплатників при рівних умовах оцінки та сумі доходів;

– принцип стимулювання – формування загальноекономічної зацікавленості у проведенні власної діяльності, на підставі умов оподаткування з метою отримання максимальних доходів;

– принцип економічності – мінімізація витрат, в порівнянні з отриманими доходами до бюджету від адміністрування податкових платежів.

Досліджувана агрофірма є платником обов'язкових платежів до Сокальської територіальної громади яка включає до свого складу територію ведення сільськогосподарського виробництва господарством – а саме с. Волиця, Зубків, Тартаків, Романівка, Переспа та Мала Переспа.

Процес податкового менеджменту у повній мірі відображається через організацію доходів бюджету територіальної громади. Так за 2022 рік обсяг доходів бюджету Сокальської МТГ становив 471, 7 млн. грн., з яких податки загального фонду бюджету – 297,9 млн. грн., спеціального фонду – 18,7 млн. грн. та офіційні трансферти – 155,8 млн. грн. Скорегований прогноз 2022 року по надходженнях до загального фонду виконано на 114,2 % [6]. У порівнянні з 2021 роком надходження зросли на 65,3 млн. грн. або на 28,1 %. Річні планові призначення спеціального фонду бюджету виконано на 125,3 %.

ПДФО надійшло в сумі 221, 3 млн. грн. що становить – 114,8 % планового показника. Порівняно із показником 2021 року надходження збільшились на 34,1 % або на 56,3 млн. грн. Найбільшими платниками ПДФО у 2022 році було

сплачено 64% від усіх платежів. А це: – в/ч А7381 – 28,2 млн. грн.; ДП “Датський текстиль” – 21,7 млн. грн.; КУ “ЦОЗО” Сокальської міської ради – 20,2 млн. грн.; ПП “Західний Буг” – 14,1 млн. грн.; КНП “Сокальська районна лікарня” Сокальської МР – 13,7 млн. грн.; ТзОВ “ТД Сокме” – 10,9 млн. грн.; в/ч 2144 – 8,3 млн. грн.; ТзОВ “Софро” – 5,3 млн. грн., ПАФ “Білий стік” – 240 тис.грн.

Станом на 01.01.2023 року податковий борг по ПДФО в контингенті складав 3,4 млн. грн. Найбільшу заборгованість допущено ВП “Шахтоспецмон-тажно-налагоджувальне управління” ДП “Львіввугілля” – 1,4 млн. грн., ДП “Львіввугілля” – 1,1 млн. грн., ВП “ЧУ ВТЗ” ДП “Львіввугілля” – 217,1 тис. грн., тощо.

Єдиного податку з фізичних та юридичних осіб надійшло в сумі 38,5 млн. грн. що становить 112,8 % річного плану, та 115,0 % факту 2021 року. Найбільшими платниками єдиного податку в звітному періоді були: ПП “Західний Буг” – 3,1 млн. грн.; ФОП Бобко І. Є. – 704,1 тис. грн.; ПАФ “Білий Стік” – 631,0 тис. грн.; ТзОВ “Авто-Лайн” – 560,3 тис. грн.; ФГ Хомяк С. М. – 539,4 тис. грн. Податковий борг по єдиному податку складає 1,2 млн. грн. Найбільшу заборгованість допустили Пронь Н. О. – 67,4 млн. грн., Наливайко А. І. – 40,5 тис. грн., Саганський В. В. – 33,9 тис. грн., інші.

Плата за землю йде у складі податку на майно, і справляється у вигляді земельного податку та орендної плати за земельні ділянки надійшло в сумі 20,1 млн. грн.– що становить –119,2 % планового показника. Приріст надходжень плати за землю в порівнянні з 2021 роком складає – 24,4 %. Найбільшими платниками земельного податку та орендної плати за земельні ділянки у звітному періоді були: ПП “Західний Буг” – 3,1 млн. грн.; АТ “Укрзалізниця” – 725,3 тис. грн.; ФГ “Юзепівка” – 718,8 тис. грн.; ТзОВ “Галичхутро” – 661,7 тис. грн.; АТ “Львівгаз” – 574,9 тис. грн.; ПрАТ “Львівобленерго” – 493,0 тис. грн. Податковий борг по земельному податку та орендній платі за землю станом на 1.01 2023 року становив 1,9 млн. грн.

Податку на нерухомість, відмінне від земельної ділянки, надійшло в сумі 5,0 млн. грн. У порівнянні з 2021 року надходження зросли на 5,% або 240 тис. грн. Найбільшими платниками даного податку були: ТзДВ “Сокальська панчішна фабрика” – 335,5 тис. грн.; ТОВ “Сокме” – 148,0 тис. грн.; ТОВ “Істрейт” – 132,6 тис. грн.

Акцизного податку з реалізації суб’єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів надійшло 6,8 млн. грн. або 80,4 % згідно плану, що є менше на 1,8 млн. грн. показника 2021 року. Найбільшими платниками даного податку у 2022 році періоді були: ТзОВ “АТБ Маркет” – 1,3 млн. грн.; ТзОВ ТВК “Львівхолод” – 319,5 тис. грн.; ФОП Зіньків В. Б. – 220,9 тис. грн.; ТОВ “ВестПетрол Маркет” – 179,3 тис. грн. Податковий борг по акцизному податку станом на 01.01.2023 року склав 71,6 тис. грн. Найбільшими боржниками є Вільхова М. Ю. – 18,8 тис. грн., Дідик О. М. – 17,0 тис. грн., Зіньків В. Б. – 13,2 тис. грн., тощо.

Податку на прибуток підприємств комунальної власності надійшло в сумі 471,8 тис. грн. Платниками даного податку були КП “Сокальжитлокомунсервіс” – 330,7 тис. грн. та Сокальське міське КП “Водопровідно-каналізаційне господарство” – 141,1 тис. грн.

Поряд з цим, за 2022 рік до бюджету Сокальської МТГ надійшло адміністративних зборів у сумі 2,9 млн. грн., адміністративних штрафів та інших санкцій – 1,2 млн. грн., надходжень від орендної плати за користування майном – 280,0 тис. грн., орендної плати за водні об’єкти – 10,0 тис. грн., державного мита – 44,6 тис. грн., рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів – 135,9 тис. грн., рентної плати за користування надрами – 292,4 тис. грн., частини чистого прибутку – 16,0 тис. грн., транспортного податку – 22,9 тис. грн., туристичного збору – 55,3 тис. грн., інших надходжень – 126,3 тис. грн.

До спец. фонду бюджету МТГ надійшло власних надходжень в сумі 15,5 млн. грн., коштів від продажу земель несільськогосподарського призначення –

1,8 млн. грн., екологічного податку – 410,1 тис. грн., утримань за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього середовища – 95,4 тис. грн., коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва – 961,2 тис. грн. Крім цього у 2022 році бюджет Сокальської МТГ отримав офіційних трансфертів в сумі 155,0 млн. грн., з них: базова дотація – 26,2 млн. грн.

Організація податкового менеджменту вимагає проведення роботи із дотриманням податкової дисципліни шляхом своєчасної і повної сплати усіх обов'язкових платежів які передбачені Податковим кодексом України. Так ПАФ "Білий стік" є сумлінним платником усіх обов'язкових платежів передбаченим податковим законодавством України. Податкова дисципліна у сільськогосподарських підприємствах – це стан їхньої діяльності, який характеризується своєчасним і повним виконанням податкових зобов'язань, а також дотриманням податкового законодавства. До основних елементів податкової дисципліни у сільськогосподарських підприємствах відносять:

- своєчасність і повноту сплати обов'язкових платежів;
- достовірність податкових звітів, форм, декларацій;
- дотримання усіх норм податкового законодавства.

Своєчасність і повнота сплати податків і зборів є найважливішою складовою податкової дисципліни. Сільськогосподарські підприємства як і будь які інші суб'єкти податкового права зобов'язані своєчасно і в повному обсязі сплачувати податки і збори до бюджетів та фондів у встановлені строки. Несвоєчасна або неповна сплата податків і зборів може призвести до застосування до підприємства штрафних санкцій.

Достовірність податкових звітів і декларацій є важливою умовою забезпечення фіскальної справедливості податкового навантаження. Сільськогосподарські підприємства зобов'язані подавати податкові звіти і декларації у встановлені строки. Недостовірність податкових звітів і декларацій може призводити до застосування фінансових штрафних санкцій.

Дотримання норм податкового законодавства є обов'язком усіх суб'єктів господарювання, у тому числі і сільськогосподарських підприємств. Сільськогосподарські підприємства зобов'язані дотримуватися всіх норм податкового законодавства. Недотримання податкового законодавства може призвести до застосування до підприємства адміністративних, кримінальних та інших фіскальних санкцій. Удосконалення податкової дисципліни у сільськогосподарських підприємствах є важливим завданням для забезпечення стабільного розвитку галузі. Завдяки належній податковій дисципліні агрофірма забезпечує:

- стабільні і зростаючі надходження до бюджетів та фондів;
- підвищення ефективності податкового адміністрування;
- забезпечення рівнозначних конкурентних умов для всіх суб'єктів господарювання.

З метою підвищення норм податкової дисципліни у сільськогосподарських підприємствах необхідно вжити наступних заходів:

- забезпечити подальше і неухильне виконання норм податкового законодавства;
- систематично підвищувати рівень податкової грамотності сільськогосподарських підприємств;
- активізувати роботи органів державної податкової служби з метою належного фіскального супроводу усім суб'єктам оподаткування.

На сьогоднішній день податкова дисципліна у сільськогосподарських підприємствах України є недостатньою. Це пов'язано з низкою чинників, у тому числі:

- складністю податкового законодавства;
- недостатнім рівнем податкової грамотності працівників сільськогосподарських підприємств;
- не завжди ефективною роботою органів ДПС.

Таким чином з метою підвищення рівня податкової дисципліни у сільськогосподарських підприємствах доцільно вживати систематичних заходів з вдосконалення виконання норм податкового законодавства, підвищення рівня податкової грамотності відповідальних працівників та активізації роботи податкових органів з контролю за дотриманням податкового законодавства. Згідно класичної схеми організації податкової дисципліни то суб'єктами організації взаємовідносин виступають ПАФ "Білий стік" і ДПС у Червоноградському районі Львівської області. Метою організації взаємовідносин щодо податкової дисципліни є забезпечення своєчасного і повного виконання податкових зобов'язань, а також дотримання належних норм податкового законодавства. З цією метою необхідно проводити наступні заходи. Перш за все систематично підвищувати рівень податкової грамотності відповідальних працівників суб'єктів податкового права на усіх рівнях взаємовідносин. Сам процес організації податкової дисципліни вимагає від платників податків перш за все – ознайомлення з усіма необхідними нормами податкового законодавства які необхідні для виконання податкових зобов'язань, безпосередній розрахунок обов'язкових платежів, обов'язкова повна і своєчасна сплата податків і зборів і на завершення подання податкової звітності у встановлений термін з правильно заповненими бланками податкової звітності. Натомість ДПП у Червоноградському районі Львівської області повинно проводити роз'яснювальну роботу із застосування норм податкового законодавства шляхом надання консультацій. Після чого слідкувати за дотриманням норм податкового законодавства та застосування фінансових, штрафних санкцій у випадку їх порушення. У результаті проведення злагоджених дій між господарством та податковою службою буде зростати рівень податкової дисципліни працівників агрофірми і підвищиться рівень ефективності податкового адміністрування. Та все ж крім вище згаданих мір які виконуються, також функціонує галузева системи інформаційної підтримки сільськогосподарських підприємств з питань оподаткування. Вона відображає

основні елементи організації податкової дисципліни у господарствах. Суб'єктами цього процесу є сільськогосподарські підприємства та податкові органи. Метою організації податкової дисципліни є забезпечення своєчасного і повного виконання податкових зобов'язань, а також дотримання податкового законодавства.

Таблиця 2.6 Основні завдання податкового менеджменту у ПАФ “Білий стік”

Завдання	Характеристики
Забезпечення дотримання норм податкового законодавства	Агрофірма має дотримуватися всіх вимог податкового законодавства, своєчасно і в повному обсязі сплачувати податкові зобов'язання
Оптимізація податкових платежів	Агрофірма має використовувати всі законні можливості для мінімізації обов'язкових платежів, не порушуючи норм податкового законодавства
Планування обов'язкових платежів	Агрофірма має розробляти план податкових платежів на основі прогнозу податкових зобов'язань
Контроль за сплатою податків і зборів	Агрофірма має вести облік податкових платежів, своєчасно виявляти та усувати порушення податкового законодавства

ПАФ “Білий стік” є сільськогосподарським підприємством із чітко встановленим порядком у сфері організації взаємовідносин з ДПІ у Червоноградському районі Львівської області. У агрофірмі уже 5 рік функціонує фінансово-бухгалтерський відділ із 3 працівниками, один з яких відповідає за формування фінансової і податкової стратегії та організацією взаємовідносин із податковою службою. Основними завданнями податкового менеджменту на

підприємстві є – забезпечення дотримання податкового законодавства, оптимізація податкових платежів, планування податкових платежів та контроль за сплатою податків.

2.3 Оцінка ефективності податкового менеджменту при проведенні фінансового планування в агрофірмі

Після прийняття Податкового кодексу України актуальним і надалі залишається питання ефективного податкового менеджменту у суб'єкта господарювання. Податковий менеджмент це незмінна складова всієї податкової політики, як на макроекономічному так і на мікро рівні. Податковий менеджмент це сукупність принципів і методів розробки, а також реалізації управлінських рішень. Такі рішення дозволяють зробити ефективною усю податкову політику – від вибору податкової системи до проведення податкових розрахунків і контролю за усім процесом податкового адміністрування. Ключовим завданням податкового менеджменту на мікро рівні є розробка ефективної податкової політики господарюючого суб'єкта в залежності від економічної стратегії, виду діяльності, обраної системи оподаткування, яка б дала змогу отримувати максимальні прибутки, оптимізуючи, таким чином, обов'язкові платежі до бюджетів усіх рівнів. На макроекономічному рівні основним завданням є вдалий з фіскальної точки зору податковий менеджмент із максимальним залучення фінансових зобов'язань податкоплатників у поєднанні із мінімальними витратами на обслуговування.

Після дванадцяти років функціонування Податкового кодексу України спостерігається достатньо нерівнозначне податкове навантаження на суб'єктів господарювання, що, є наслідком диспропорційних умов конкуренції між різними галузями народного агрофірми. Особливо це стосується впровадження в діяльність суб'єктів господарювання заходів щодо оптимізації податкових платежів, теоретичні та практичні засади яких визначає податкове планування.

Вважаємо що податковий менеджмент є фундаментальним базисом ефективного цілісного фінансового планування у суб'єкта господарювання. На підтвердження даного тезису констатуємо що фінансова стійкість, в першу чергу, залежить від чітко організованого податкового управління, оскільки завдяки цьому процесу забезпечується злагодженість фінансово-господарської діяльності щодо оподаткування. Наочно відобразити процес податкового менеджменту, як частину загальноуправлінського процесу можливо на наступному рисунку (рис.2.2)

Рис. 2.2 Процес податкового менеджменту ПАФ «Білий стік»

Отже, метою податкового менеджменту є розробка та реалізація податкової стратегії, яка дозволить оптимально поєднати податкове навантаження та максимально досягнути результати підприємства. Основними функціями реалізації податкового менеджменту є: податкове планування, розробка способів і методів ведення бухгалтерського, податкового обліку.

Цільова підсистема визначає цілі та завдання податкового менеджменту на основі підвищення якості основних елементів податкового менеджменту. Підсистема забезпечення має на меті створити системну, інформаційну та нормативну підтримку процесу управління податками. Функціональна підсистема – утворює функції процесу управління та процедури його реалізації. До них належать – ознайомлення з податковим прогнозуванням, формулювання податкової стратегії підприємств, визначення податкової політики, формування

облікової політики, визначення принципів податкового обліку та контролю. І четверта управляюча підсистема визначає учасників процесу податкового менеджменту та їхню відповідальність.

Тому метою податкового менеджменту є розробка та реалізація податкових стратегій, які найкращим чином поєднують податкове навантаження з максимальними результатами, досягнутими бізнесом. Основними функціями здійснення податкового адміністрування є: податкове планування, розробка методів і методів бухгалтерського обліку, податковий облік. Крім того це контроль за правильністю та достовірністю попередніх та прогнозних розрахунків, усунення небажаних податкових ризиків, оцінка ефективності принципів та способів податкового планування. Таким чином, вінцем податкового прогнозування є організація правильного та своєчасного розрахунку обов'язкових платежів, формування оптимального податкового навантаження та доданої вартості згідно із розробленими цілями та завданнями керівництва агроформування.

Одним із найважливіших показників ефективності корпоративного податкового менеджменту є мінімізація податкових зобов'язань шляхом легального використання існуючих протиріч у податковому законодавстві України. Суб'єкти господарювання повністю розкривають свою облікову та звітну інформацію в податковій та фінансовій звітності. Основою раціональної організації податкового менеджменту підприємства є максимізація доходів за рахунок мінімізації податків.

Окремо взятий цикл податкового менеджменту суб'єкта господарювання протягом звітного податкового року можна відобразити наступним чином (рис. 2.3).

Рис. 2.3 Типовий річний цикл податкового менеджменту у ПАФ «Білий стік»

Зручність податкового менеджменту для підприємств залежить від тяжкості податкового тягара підприємства. Зокрема, якщо частка податку не перевищує 5% від загального доходу компанії, то потреба в податковому менеджменті відпадає. При цьому правильність і своєчасність розрахунків податків і платежів до бюджету може контролювати бухгалтер. Якщо рівень податкового навантаження перевищує 10%, підприємствам рекомендується укомплектувати податковим експертом чи спеціалістом з оподаткування. На великих підприємствах обов'язково створюється група спеціалістів зосереджується виключно на розрахунковому контролі податкових і платіжних бюджетів.

Організація процесу адміністрування податків передбачає визначення обсягу основних податків, що підлягають сплаті до бюджетних і позабюджетних фондів усіх рівнів відповідно до податкового законодавства та нормативно-правових актів. Наступним етапом є підготовка податкової таблиці,

що характеризує податкові сфери діяльності суб'єкта господарювання. В якій кожен податок описується за такими показниками – джерело сплати або стаття витрат; податковий облік, база оподаткування; ставка податку; умови сплати; можливі податкові пільги, розшифрування спеціального режиму оподаткування або галузеві пільги.

Після цього експерти компанії аналізують усі переваги, які дає законодавство від застосування кожного податку в господарській діяльності. Крім того, відповідно до положень законодавства та Цивільного кодексу сформована система договірних відносин.

З метою отримання максимально приближеного результату прогнозування до фактичних реалій у агрофірмі підбираються типові господарські операції, які виконуються протягом податкового року. Але по них пропонуються різні варіанти податкового обліку якщо такі можливі та вибираються найоптимальніші на думку експертів з оподаткування. Вони оформляються у вигляді окремих блоків бухгалтерських проводок. На підставі цього складається журнал господарських операцій – що слугує базою ведення усього аналітичного обліку.

У приватній агрофірмі застосовується наступний алгоритм дій у сфері податкового менеджменту:

- оцінюється одержання максимального фінансового результату з урахуванням податкових ризиків;
- здійснюється найбільш раціональне, з податкової точки зору, розміщення активів і прибутків підприємства;
- визначаються альтернативні способи облікової політики.

Прийнята господарюючим суб'єктом облікова політика з метою оподаткування застосовується послідовно рік у рік. Варіюючи обліковою методологією в дозволених законом межах, є можливість вибирати найбільш вигідний спосіб обліку. Тому визначення та належне застосування елементів

облікової й податкової політики – один з напрямків ефективного податкового менеджменту.

На практиці в податковий менеджмент включає такі складові: організацію надійного податкового обліку; контроль над правильністю розрахунків сум податків; мінімізацію податків у рамках чинного законодавства.

Основним завданням для підприємств є організація системи правильного й своєчасного застосування інструментів податкового планування, яке є інструментом податкового менеджменту.

Оптимальне структурне рішення організації господарської діяльності повинно бути розроблено в рамках цієї системи з урахуванням вимог чинного податкового законодавства і водночас з використанням можливостей, що відкриваються в її межах. Лише завдяки комплексній роботі корпоративне управління податками можна організувати найбільш ефективно.

Варто зазначити, що існують певні труднощі в організації управління податком на підприємства. Це пов'язано з тим, що більшість податків та їх адміністративні процедури автоматично переходять із іноземної практики оподаткування, водночас адміністративні процедури щодо цих податків не розроблені на належному рівні, що призводить до суперечностей у бухгалтерському та податковому обліку. Систематичне корегування Податкового кодексу України та внесення змін до нього не сприяють стабільності підприємницької діяльності та ускладнюють процес організації податкового адміністрування бізнесу.

Крім того, слід звернути увагу на парадокс бізнес-культури: з одного боку, метою підприємницької діяльності є отримання прибутку, а з іншого боку, компанії витрачають багато енергії на зменшення прибутку для отримання менших податкових утримань. Іншим чинником, що ускладнює організацію управління податком на прибуток підприємств, є відсутність чіткої системи надання інформації про податкові зміни, а також фахового роз'яснення податкового обліку. Не менш важливою проблемою є неузгодженість між

різними розділами та нечіткість формулювань податкового кодексу. Як наслідок, існує подвійне тлумачення процесу визначення податкових зобов'язань, ініціювання судових процесів та заохочення зловживань платників податків.

Отже, відповідно до тенденції розвитку корпоративного податкового менеджменту в Україні, складові системи корпоративного податкового менеджменту повинні включати такі елементи:

- стратегії оптимізації податкових зобов'язань і чіткі плани реалізації;
- оптимізація договірних відносин з контрагентами шляхом вибору типів договорів, бізнес-партнерів та умов угод, податковий облік, що дозволяє оперативно отримати об'єктивну інформацію для податкового менеджменту;
- планувати розумний розподіл активів з точки зору прибутковості інвестицій;
- Розробляти податкову облікову політику з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів та максимально використовувати можливості податкового законодавства України для зниження податкового навантаження;
- використовувати розумні та ефективні методи розподілу непрямих витрат на зменшення податкових платежів;
- визначати та контролювати діючі пільги для поточного та наступних податкових періодів, на які підприємство має право;
- розробити систему контролю надлишкових витрат, не врахованих у податках.

Податковий менеджмент підприємства є невід'ємною частиною національного фінансового менеджменту, що забезпечує наукове прогнозування розвитку податкового відтворення та визначає підходи до реалізації. Водночас за відповідних і цілеспрямованих організаційних умов її ефективність значно зростає. Це, у свою чергу, потребує визначення цілей і завдань податкового планування.

Сучасне податкове адміністрування потребує вдосконалення шляхом вдосконалення законодавчої бази, впровадження ефективної системи

управління, залучення талантів і фінансових ресурсів для сприяння економічному розвитку підприємств. Наведені рекомендації щодо оптимізації податкових зобов'язань допоможуть сформувати ефективну податкову політику сільськогосподарських організацій та прийняти управлінські рішення зваженого та ефективного фінансового характеру.

Податковий менеджмент підприємства є невід'ємною частиною національного фінансового менеджменту, що забезпечує наукове прогнозування розвитку податкового відтворення та визначає підходи до реалізації. Водночас за відповідних і цілеспрямованих організаційних умов її ефективність значно зростає. Це, у свою чергу, потребує визначення цілей і завдань податкового планування. Сучасне податкове адміністрування потребує вдосконалення шляхом вдосконалення законодавчої бази, впровадження ефективної системи управління, залучення талантів і фінансових ресурсів для сприяння економічному розвитку підприємств. Наведені рекомендації щодо оптимізації податкових зобов'язань допоможуть сформувати ефективну податкову політику сільськогосподарських організацій та прийняти управлінські рішення зваженого та ефективного фінансового характеру.

ПАФ “Білий стік” є платником єдиного податку 4 групи для сільськогосподарських товаровиробників. Ця четверта група є різновидом спрощеної система оподаткування, яка доступна для юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які провадять сільськогосподарську діяльність. Сільськогосподарське підприємство може стати платником єдиного податку 4 групи у наступних випадках:

–юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий звітний період дорівнює або перевищує 75% від суми виручки від реалізації власної сільськогосподарської продукції;

–фізичні особи - підприємці - фермери, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства (родичі, члени однієї сім'ї).

При цьому базою оподаткування для платників єдиного податку 4 групи є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь – ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового звітного року. Площі сільськогосподарських угідь і грошовий розрахунок податку наведений у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 Розрахунок єдиного податку 4 групи у ПАФ "Білий стік"

Показник	2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2021 р., %
	площа, га	сума, грн.	площа, га	сума, грн.	
Рілля	2204	480,2	2282	587,2	122,2
Багаторічні насадження	7	3,1	7	3,1	-
Пасовища	40	65,4	16	40,7	62,2
Всього	2251	548,7	2305	631,0	115,0

За результатами офіційної фінансової звітності ПАФ “Білий стік” у 2022 році сплатив – 631 тис. грн єдиного податку до Сокальської МТГ. Тоді як у 2021 році – 548,7 тис. грн. – приріст надходжень склав 115% у 2022 році до 2021 року.

Таким чином, зростання сум єдиного податку відбулось за рахунок збільшення площ ріллі та грошової оцінки їх у 2022 році.

Ставки єдиного податку для платників єдиного податку у 2021-2022 роках для підприємств 4 групи становили:

- 1,5% для неплатників ПДВ;
- 1% для платників ПДВ.

До переваг єдиного податку 4 групи для сільськогосподарських товаровиробників можна віднести:

- спрощену систему оподаткування;
- відсутність обов'язку нараховувати та сплачувати податок на додану вартість для неплатників ПДВ;

– звільнення від сплати земельного податку за земельні ділянки, що використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва – не більше 20 гектарів.

Поряд із перевагами єдиного податку доцільно, на нашу думку, вказати і на недоліки його адміністрування. Розподіл сум єдиного податку здійснюється згідно норм Податкового кодексу України з поквартальними нормативами. В межах кварталу суми розподіляються рівномірними частками (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 Розподіл єдиного податку 4 групи по місяцях року

Місяць	2021 р.		2022р.		2022 р. ± до 2021 р.(по Σ податку)
	сума податку, грн.	% від загальної суми	сума податку, грн.	% від загальної суми	
Січень	17,6	3,2	20,2	3,2	+2,6
Лютий	17,6	3,2	20,2	3,2	+2,6
Березень	18,2	3,4	21,5	3,4	+3,3
Квітень	17,6	3,2	20,2	3,2	+2,6
Травень	17,6	3,2	20,2	3,2	+2,6
Червень	18,2	3,4	21,5	3,4	+3,3
Липень	89,1	16,3	102,9	16,3	+13,8
Серпень	89,1	16,3	102,9	16,3	+13,8
Вересень	89,1	16,3	102,9	16,3	+13,7
Жовтень	57,8	10,4	65,6	10,4	+7,8
Листопад	57,8	10,4	65,6	10,4	+7,8
Грудень	59,0	10,5	67,4	10,5	+8,4
Всього податку	548,7	100	631,0	100	+82,3

- До них відносимо:

- обмеження щодо обсягу доходів (не більше 300 млн гривень на рік);
- обмеження щодо кількості працівників (не більше 100 осіб);
- необхідність вести облік доходів та витрат.

Загалом, єдиний податок 4 групи є вигідним варіантом оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників, які відповідають встановленим вимогам. Він дозволяє їм заощадити на податках та спрощує ведення обліку

Приватна агрофірма є платником екологічного податку за забруднення навколишнього середовища. Платниками податку є комерційні структури різних форм власності, у тому числі сільськогосподарські підприємства.

Виділення коштів і реалізація природоохоронних заходів є об'єктивно необхідними, оскільки в кінцевому підсумку лише позитивно впливають на продуктивність сільськогосподарського виробництва. З метою обмеження штучного навантаження на навколишнє природне середовище слід дотримуватися еколого-економічної концепції розвитку сільських територій та систематичних відрахувань грошових коштів на оздоровлення навколишнього середовища. До таких заходів відносять – рекреаційні заходи на підвищення родючості земель, висадка фруктових та лісових насаджень, тощо. Платники екологічного податку сплачують його поквартально, а розрахунок податку проводять один раз на рік на початку звітної річної періоду (табл. 2.9).

Із даних табл. 2.9 бачимо, що платежів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища є достатньо вагомими, хоча суттєве покращення екологічної ситуації потребує значно більших вкладень.

Таким чином, бачимо позитивну для Сокальської міської територіальної громади тенденцію із зростання надходжень від екологічного податку. Шляхами покращення екологічних умов у господарстві можуть бути:

Таблиця 2.9 Аналіз платежів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища у ПАФ «Білий Стік»

Вид платежу	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Плата за забруднення атмосферного повітря	7,1	28,6	8,5	28,5	9,7	26,2
Плата за спеціальне використання природних ресурсів	12,2	45,5	13,4	44,9	17,5	47,3
Плата за погіршення якості природних ресурсів	6,4	25,9	7,9	26,5	9,8	26,5
Всього	25,7	100	29,8	100	37,0	100

- Оновлення та оптимізація комплексів сільськогосподарської техніки для забезпечення мінімального негативного впливу на стан ґрунтів;
- Організація зберігання засобів захисту рослин, мінеральних добрив, масел, отрутохімікатів та інших препаратів;
- Облаштування полігонів для безпечного збирання промислових, побутових та інших відходів;
- дотримуватись техніки виробництва, зберігання, транспортування та внесення органічних добрив;
- Здійснювати комплекс заходів по боротьбі з водною ерозією.

Приватна агрофірма є і платником податку з доходів фізичних осіб (надалі ПДФО), єдиного соціального внеску (надалі ЄСВ) і військового збору (надалі ВЗ). Дані платежі нараховуються і утримуються із заробітної плати найманих працівників. У 2022 році у ПАФ “Білий стік” їх було 83 особи. У 2022 році фонд заробітної плати у агрофірмі становив –14940 тис.грн. З них господарство заплатило 22% ЄСВ – 3286,8 тис.грн. Крім того з фактичної заробітної плати найманих працівників – бухгалтерія агрофірми утримало і перевело на рахунки

органів казначейства –2689,2 тис.грн. ПДФО та 224,1 тис.грн ВЗ. Працівників які би скористалися податковою соціальною пільгою у господарстві немає, а тому розрахунок ПДФО здійснювався на загальних підставах.

Порядок адміністрування ПДВ для сільськогосподарських підприємств регулюється Податковим кодексом України. У статті 200 ПКУ встановлюються загальні правила адміністрування ПДВ для всіх платників податку, у тому числі для сільськогосподарських підприємств. Відповідно до них, сільськогосподарські підприємства повинні реєструватися платниками ПДВ у разі:

- досягнення виручки від реалізації продукції за останні 12 місяців 1 млн.грн;
- постачання не сільськогосподарської продукції;
- постачання послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції;
- постачання послуг, що пов'язані з постачанням не сільськогосподарської продукції або послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції.

Всі сільськогосподарські підприємства адмініструють ПДВ згідно вищезазначених ставок і мають право адмініструвати його на підставі чинного законодавства. Статті 201-202 ПКУ встановлюють правила реєстрації податкових накладних та розрахунків коригування до них. Відповідно до цих правил, сільськогосподарські підприємства, які є платниками ПДВ, повинні реєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до них в Єдиному реєстрі податкових накладних. У наступних двох статтях визначають порядок сплати ПДВ. Відповідно до цих правил, сільськогосподарські підприємства, які є платниками ПДВ, повинні сплачувати ПДВ до бюджету в строк, встановлений для сплати податкового зобов'язання. Статті 205-206 ПКУ визначають порядок повернення ПДВ.

При оподаткуванні ПДВ в Україні застосовуються чотири ставки: 0%, 7%, 14% та 20% (рис. 2.4).

Рис. 2.4 Розміри ставок податку на додану вартість

Згідно із нормами податкового підприємства у сфері агропромислового виробництва, які є платниками ПДВ, можуть отримати повернення ПДВ у разі:

-здійснення постачання не сільськогосподарської продукції на митній території України;

-здійснення постачання послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції на митній території України..

Податковим кодексом України чітко визначений порядок застосування штрафних санкцій за порушення податкової дисципліни. Згідно із цими правилами сільськогосподарські підприємства притягуються до відповідальності за порушення вимог ПКУ. Існують і певні особливості адміністрування ПДВ для сільськогосподарських підприємств.

- Сільськогосподарські підприємства, які не є платниками ПДВ, повинні реєструватися платниками ПДВ у разі постачання не сільськогосподарської

продукції або послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарські підприємства, які є платниками ПДВ, повинні реєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до них в Єдиному реєстрі податкових накладних. Сільськогосподарські підприємства, які є платниками ПДВ, повинні сплачувати ПДВ до бюджету в строк, встановлений для сплати податкового зобов'язання. Сільськогосподарські підприємства, які є платниками ПДВ, можуть отримати повернення ПДВ у разі здійснення постачання не сільськогосподарської продукції на митній території України або послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції на митній території України. Сільськогосподарські підприємства можуть бути притягнені до відповідальності за порушення вимог ПКУ. Загалом, порядок адміністрування ПДВ для сільськогосподарських підприємств є таким же, як і для інших платників податку. бо послуг, що не є послугами з постачання сільськогосподарської продукції.

За останні три досліджувані роки ПАФ “Білий стік” систематично нарощував податкове зобов'язання по ПДВ, що говорить про плідну роботу податкового менеджменту та працівників які створюють додану вартість.

Таблиця 2.10 Податкове адміністрування ПДВ у ПАФ “Білий стік”

Показник	2020	2021	2022	Зміни 2022 до 2020 у %
Виручка від реалізації	98860	118124	120113	121,5
Податкове зобов'язання	16509	19687	20018	124,4
Податковий кредит	11468	13968	14167	134,8
Сума до сплати у бюджет	5041	5719	5851	116,0
Додана вартість у продукції, %	5,0	4,8	4,9	-0,1

Результати вищенаведеної таблиці дозволяють констатувати факт зростання податкового зобов'язання, виручки від реалізації та самого обов'язкового платежу до бюджету – ПДВ. У 2022 році агрофірма перерахувала

до державного бюджету 5851 тис.грн. Це найбільший обов'язковий платіж до бюджету серед усіх податків і зборів.

Внаслідок проведеного аналізу податкового менеджменту в частині адміністрування ПДВ важливо виокремити такі напрями вдосконалення ПДВ:

- нівелювання скасованих пільг із ПДВ шляхом застосування досвіду виплати компенсацій на кшталт загальноєвропейського досвіду;
- впровадження диференційованих ставок ПДВ на сільськогосподарську продукцію в залежності від джерела її походження – тобто власне виробництво чи імпорт;
- зменшення негативного впливу адміністративних складових при формуванні процесу відшкодування ПДВ;
- покращення податкового адміністрування ПДВ та зменшення до мінімуму ручне коригування розблокування процесу реєстрації податкових накладних щодо відшкодування модернізація процесів адміністрування ПДВ. Для такої системи перевагою є те, що компанії можуть швидко отримувати підтвердження ПДВ від своїх партнерів, включати механізми адміністрування ПДВ для виявлення податкових правопорушень.

Та все ж попри усі негативи та недоліки адміністрування ПДВ в Україні його подальше адміністрування не викликає сумнівів. Важливим аргументом на користь збереження ПДВ для України є вимога Європейського Союзу використовувати цей обов'язковий платіж у Європейській спільноті. В умовах євроінтеграційних прагнень говорити про відміну ПДВ і заміну його на податок із продажу не має особливого змісту: перебудовувати податкову систему для тимчасових потреб дорого та неефективно.

РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

3.1 Досвід застосування податкового менеджменту за кордоном

Податковий менеджмент за кордоном - це комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію податкового навантаження для бізнесу, що працює в інших країнах. Цей процес включає в себе аналіз податкового законодавства різних юрисдикцій, розробку оптимальної структури оподаткування та здійснення відповідних операцій.

Ось кілька прикладів застосування податкового менеджменту за кордоном:

- Вибір юрисдикції для реєстрації бізнесу. Підприємство може зареєструватися в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування, щоб зменшити загальне податкове навантаження. Наприклад, багато компаній зареєстровані в Ірландії, оскільки там діє низька ставка податку на прибуток.

- Використання податкових пільг. Багато країн пропонують податкові пільги для певних типів бізнесу або діяльності. Підприємство може скористатися цими пільгами, щоб зменшити податковий борг. Наприклад, в Україні діє програма податкових пільг для ІТ-компаній.

- Відкриття офшорних компаній. Офшорні компанії не обкладаються податком на прибуток в країні реєстрації. Підприємство може використовувати офшорну компанію для управління своїми активами або для здійснення операцій, які не обкладаються податком в іншій юрисдикції.

Податковий менеджмент за кордоном може бути складним і вимагає глибокого розуміння податкового законодавства різних країн. Однак, якщо його правильно застосувати, він може допомогти бізнесу суттєво зменшити податкове навантаження.

Адміністрування податкового менеджменту за кордоном вимагає наступних дій:

- консультації з податковим консультантом. Податковий консультант може допомогти вам зрозуміти податкове законодавство різних країн та розробити оптимальну структуру оподаткування для вашого бізнесу.
- аналіз податкового законодавства. Податкове законодавство постійно змінюється. Щоб уникнути штрафів і санкцій, важливо регулярно аналізувати податкове законодавство країн, в яких працює ваш бізнес.
- систематично відстежувати всі свої податкові зобов'язання. Важливо правильно відстежувати всі свої податкові зобов'язання, щоб уникнути затримок або неплатежів.

Податковий менеджмент за кордоном - це важливий інструмент для бізнесу, що працює в інших країнах. Правильне застосування податкового менеджменту може допомогти бізнесу суттєво зменшити податкове навантаження та підвищити свою конкурентоспроможність.

Так, наприклад, цікавий досвід застосування податкового менеджменту у аграріїв Німеччини. Аграріям Німеччини застосовують різноманітні податки. Насамперед це – податок на прибуток. Цей податок застосовується до всіх видів доходів, включаючи доходи від сільського господарства. Ставки податку на прибуток для аграріїв такі: для фізичних осіб –14-45%, для юридичних осіб – 15-30%. Крім того проходить процес адміністрування ПДВ, податку на землю, податку на спадщину та подарунки, транспортний податок та інші платежі в залежності від особливостей господарювання. Наприклад, ПДВ застосовується до всіх товарів та послуг, які реалізуються на території Німеччини. Ставка податку на додану вартість для аграріїв становить 7%. Також аграрії сплачують податок на землю. Цей податок застосовується до власників земельних ділянок. Ставки податку на землю встановлюються органами місцевого самоврядування. Існує податок на транспортні засоби Його застосовують до власників транспортних засобів. Ставки податку на транспортні засоби встановлюються органами місцевого самоврядування. Крім того, аграрії можуть підлягати іншим податкам, таким як податок на акцизи, податок на лотереї та податок на

ігри. Існує і спеціальна система оподаткування. Фермерські господарства можуть вибрати спеціальну систему оподаткування, яка передбачає більш низькі ставки податків на доходи від сільського господарства. Для того, щоб мати право на застосування спеціальної системи оподаткування, фермерське господарство повинно відповідати встановленим вимогам. Так фермерське господарство повинно бути зареєстровано в Єдиному реєстрі фермерських господарств. Крім цього обов'язковою умовою є те що фермерське господарство повинно бути основним джерелом доходу для його власників. Фермерські господарства, які застосовують спеціальну систему оподаткування, сплачують податок на прибуток за ставкою 14%. Крім того, вони звільнюються від сплати податку на землю та податку на спадщину та подарунки. Існує у Німеччині і система податкових пільг. Німеччина надає ряд податкових пільг для аграріїв. До таких пільг належать:—пільга на інвестиції в нові технології. Аграрій може отримати податкову пільгу у розмірі 25% від вартості інвестицій у нові технології, які застосовуються в сільському господарстві. Аграрій може отримати податкову пільгу у розмірі 25% від зарплати нових працівників, які були прийняті на роботу в сільському господарстві. Фермер може отримати податкову пільгу за збереження ландшафту в сільській місцевості. Як результат фермер може використовувати податкові пільги для зменшення своїх податкових зобов'язань.

А у Франції фермери мають дещо відмінне від фермерів Німеччини податкове адміністрування. Фермери у Франції оподатковуються за спрощеною системою, яка відрізняється від загальної системи оподаткування, яка застосовується до інших видів діяльності. Основними особливостями податкового менеджменту фермерів є наступні аспекти:

- Фермерські господарства оподатковуються за ставкою 25% від доходу.
- Дохід від фермерської діяльності включає в себе як доходи від продажу продукції, так і доходи від надання послуг.

З метою зменшення об'єкта оподаткування, фермерські господарства можуть змінювати такі витрати:

- витрати на виробництво, включаючи витрати на сировину, матеріали, оплату праці, амортизацію та інші витрати;
- витрати на управління та маркетинг;
- витрати на соціальне забезпечення.

Франція надає ряд податкових пільг для фермерів. Так фермерське господарство може отримати податкову пільгу у розмірі 40% від вартості інвестицій у нові технології, які застосовуються безпосередньо в сільському господарстві. Так як і в Німеччині існує бонус за створення нових робочих місць. Фермерське господарство може отримати податкову пільгу у розмірі 40% від зарплати нових працівників, які були прийняті на роботу в результаті його фінансово-господарської діяльності. Дбають у Франції і про збереження навколишнього середовища. Так фермерське господарство може отримати податкову пільгу за збереження ландшафту в сільській місцевості. Ніхто не звільняє фермерів і від сплати майнових податків. Їхня нерухомість яка використовується для потреб фермерської діяльності оподатковуються за ставкою 25% від доходів від нерухомості. Попри це французькі фермери звільняються від сплати податку на транспортні засоби, які використовуються для потреб фермерської діяльності – комбайни, сівалки, підйомно-транспортні машини, тощо. Також вони на відміну від фермерів Німеччини звільняються від сплати податку на спадщину та подарунки, які отримуються для потреб фермерської діяльності. Таким чином Податковий режим для фермерів у Франції є досить лояльним з точки зору податкового адміністрування у порівнянні з Німеччиною та Англією і сприяє подальшому його розвитку. Фермерські господарства сплачують відносно низькі податки, а також мають цілий ряд податкових пільг.

3.2 Шляхи покращення організації податкового менеджменту аграрних підприємств

З метою вдосконалення організації механізму податкового менеджменту потрібно покроково здійснити коректування чотирьох основних етапів. На першому етапі платники податків, відповідно до особливостей діяльності, обирають систему оподаткування – загальну або спрощену. При адмініструванні другого етапу проводиться розрахунок податкового навантаження податкоплатників: встановлюється співвідношення сплачених податків протягом податкового періоду, до бази оподаткування платежами. Під час третього етапу відбувається оптимізація фіскальних відрахувань платників податків, шляхом упорядкування фінансово-господарської діяльності до Податкового кодексу України та підприємницької стратегії розвитку що в кінцевому результаті дозволить зменшити податковий тягар. І на заключному етапі завершується моніторинг податкового потенціалу регіону і виставляється заключна комплексна оцінка податкового менеджменту суб'єкта господарювання.

Вдосконалення організації податкового менеджменту потребує аналізу та оцінки податкового потенціалу. Він характеризується загально-економічною структурою та його забезпеченістю фіскальною складовою. Механізм вдосконалення податкового менеджменту це є комплексний захід який потребує системних дій. До них відносимо аналіз бухгалтерсько-фінансових систем сільськогосподарських підприємств, ефективність системи внутрішньогосподарського контролю, обґрунтування термінів і дій, які підлягають вибірковому контролю, моніторингу сфер діяльності платників податків, які є найбільш ризикованими стосовно сплати податків і спонукають суттєво збільшити результативність фіскального контролю. Податковий менеджмент це обопільна діяльність як податкової служби так і платників податків. Та все ж першочерговою умовою покращення діяльності є

удосконалення методичної та організаційної складової роботи працівників податкової служби. Такі речі доречно проводити через аналіз ефективності їх діяльності. Такою ефективністю є співвідношення кількості аудиторських перевірок до коефіцієнту ефективності кожної перевірки. Невисокий рівень податкового потенціалу, як правило, виникає внаслідок негативних економічних процесів в регіоні та країні. Особливо це є актуально на даний час, оскільки триває війна та повномасштабні бомбардування усю територію країни.

Працівники державної податкової служби систематично у власній роботі мають використовувати сучасні технології обробки даних, що в майбутньому дозволяють прогнозувати фіскальні надходження та в подальшому стратегію надходжень у цілому. Систематизація та оптимізація процесів податкового менеджменту потребує цілеспрямованої роботи із залученням новітніх технологій у процес адміністрування платежів. Після впровадження чергових змін до Податкового кодексу України у 2021 році, виникає хронічна проблема адаптації змін до діяльності платників податків. Досвід розвинутих країн світу свідчить про обов'язків мораторій на внесення до змін після чергових змін податкового законодавства. Доцільним також вважається упорядкування податкових пільг з метою покращення їхнього фактичного потенціалу при оптимізації бази оподаткування. Таким чином, основними напрямками оптимізації та вдосконалення податкового менеджменту виступають:

- модернізація методики діагностики поточної податкової інформації;
- реформування процесу адміністрування окремих податкових платежів;
- чітке упорядкування податкових пільг;
- мораторій на внесення змін до вдосконалення податкового менеджменту.

Протягом 2010-2022 років сформована новітня податкова система, яка за своїм структурним складом в цілому відповідає стандартам передових європейських країн. В цілому податковий менеджмент України функціонує на підставі і в чіткій гармонізації із найкращими стандартами норм європейського податкового законодавства. Та все ж на відміну від країн Європейського Союзу,

вітчизняна податкова політика ще не є інструментом забезпечення конкурентоспроможності держави та платників податків зокрема. В роки повномасштабної війни організація та діяльність податкової служби ще далека до рівня європейських стандартів. Хоча дії та бажання при адмініструванні податкового менеджменту дають надію на близький перехід до загальноєвропейських стандартів у сфері податкової політики в цілому. Характер взаємовідносин між податковою службою і податкоплатниками доцільно охарактеризувати як недовірливий адже існує споконвічна недовіра одного суб'єкта до іншого внаслідок постійного суперництва за правильність і доцільність функціонування. Посилює таке відчуття і двояке тлумачення державними службовцями норм податкового законодавства на власну користь. Має місце досить часто і перевищення службових повноважень, ігноруючи при цьому суспільну думку та побажання платників податків.

Та все ж напрями реформування податкового менеджменту в Україні визначаються наступними елементами:

- низкою власних бюджетних ініціатив, які би вдосконалили податковий процес та податковий менеджмент на користь бюджетам усіх рівнів
- стимулюванням підприємницької активності та підвищення рівня податкової дисципліни податкоплатників.

Уже втретє за 30 років в Україні впроваджується в дію Концепція реформування податкової системи в тому числі і в частині податкового менеджменту. Дана Концепція сформована із врахуванням реалій сьогодення які вимагають скоординувати бюджетну діяльність із врахуванням бойових дій, хронічної нестачі бюджетних коштів та загрози постійного ракетного удару.

Проводячи аналіз сучасного податкового менеджменту в Україні, доцільно зважити на проблеми та недоліки, які могли би стати запорукою вирішення нагальних проблем податкового менеджменту у цілому. визначено шляхи їх розв'язання. Стратегічно думаючи, констатуємо що податкова реформа – це створення умов для забезпечення добровільного виконання норм податкового

законодавства суб'єктами оподаткування. Задля забезпечення цього держава повинна забезпечити створення належних умов діяльності які би прискорили виконання рішень передбачених новітньою концепцією, а саме:

- створення належної і дієвої системи інформаційно-аналітичної підтримки платників податків;
- автоматизація усіх процесів оподаткування з використанням сучасних технологій;
- доведення рівня податкового менеджменту до сучасних стандартів у світлі майбутньої європейської інтеграції.

Податковий менеджмент фермерів та інших сільськогосподарських утворень достатньо мобільний і адекватно реагує на стрімкі зміни в умовах війни та зростання інфляційних процесів. Дані моніторингу передових податкових систем свідчать що у вітчизняній практиці могли би бути використані особливості сільськогосподарського виробництва з урахуванням відмінностей земельного виробництва по регіонах. Досвід розвинутих країн світу свідчить що податкова політика регулюється і стимулюється шляхом застосування податкових стимулів та пільг, які орієнтовані на зменшення фіскального навантаження і полегшення ведення податкового обліку.

В наших умовах господарювання величезне значення має застосування досвіду розвинених країн, які фінансово успішно займаються сільськогосподарським виробництвом тривалий період із використанням передових технології та інноваційних підходів. Ми вважаємо що в Україні розмір фіскального навантаження на фермерів та інших аграріїв які є виробниками сільськогосподарської продукції доцільно регулювати за допомогою земельного податку.

Апробуючи дослідження результативності податкового менеджменту в Україні доцільно сказати що без гармонізації податкового законодавства України з Європейським Союзом позитивний результат не був би можливим. Реформуючи податкове адміністрування в частині податкового менеджменту

необхідно зважати на зосередженість інструментів забезпеченості варіативних процесів. Підвищення ефективності податкового менеджменту забезпечується шляхом впровадження адміністративно-фінансової відповідальності податкоплатників та адаптації повноважень податкових служб відповідно до концепції реформування податкової служби.

Одними з ключових напрямків змін податкового менеджменту є реформування податкового обліку, пошук інструментів які запобігають фінансовому шахрайству, уникнення подвійного оподаткування. Задля забезпечення визначення напрямів удосконалення податкового менеджменту доцільно систематично проводити порівняльний аналіз ближчих сусідів з членів країн Європейського Союзу. Такими країнами які би були орієнтирами для нас виступають – Польща, Чехія, Словаччина, Румунія та Болгарія.

В Україні функціонує довідник податкових пільг який дає змогу проаналізувати сфери їх застосування у різних галузях народного господарства. Більшість податкових пільг в нашій державі направлені на стимулювання сільськогосподарської діяльності та виробництву продукції.

Діючі податкові механізми контролю елементів податкового менеджменту суттєво очистили систему податкового адміністрування від мінімізаторів , та корумпованої частини працівників податкової служби. Та все ж варто зазначити, що у кожній країні Європейського Союзу діють спеціальні режими оподаткування для власних сільськогосподарських товаровиробників з системою податкових стимулів та компенсацій на випадок втрат врожаю через стихійні лиха. А на вимогу світових та європейських кредиторів Україна ліквідувала спеціальний режим оподаткування сільськогосподарських виробників тим самим позбавивши аналогічних пільг і стимулів які мають конкуренти в Європі. Натомість нічого іншого уряд не запропонував, а система виплат компенсацій в Україні в принципі ніколи не існувало. Ліквідація спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських виробників в

Україні потрібно було модернізувати ПДВ повинно бути адаптоване до вітчизняних реалій та проблем сільського господарства.

В даний час, за даними аналітиків Мінфіну та Інституту стратегічних досліджень, найбільше втратили від скасування пільг сектор тваринництва. Особливо, це стосується молочного скотарства та вівчарства. Вважаємо, що реформи податкового адміністрування повинні бути зосереджені на інструментах відкритості та оцифрування усіх елементів податкового адміністрування. Економічна ефективність податкового адміністрування має бути забезпечено шляхом запровадження фінансової відповідальності платників податків та розширення повноважень ДПС. На завершення констатуємо, що пріоритетними напрямками є зміни податкового обліку, впровадження інструментів недопущення шахрайства, тощо.

3.3 Напрями збалансування податкового менеджменту в системі державних фінансів

Сучасні виклики та загрози змушують переглянути роль держави та її фінансових інструментів у забезпеченні національної безпеки, формуванні ефективного механізму місцевого самоврядування, збалансованості регіонального соціального розвитку та вирішенні проблем, пов'язаних із дотриманням принципів соціальної справедливості в оподаткуванні. У зв'язку з глобалізацією та взаємопов'язаністю сучасних економічних і фінансових систем не тільки проблеми, з якими стикається розвиток державних фінансів у різних країнах, стали схожими, але й шляхи вирішення цих проблем стали однотипними. Характерною рисою сучасного економічного та соціального розвитку України є те, що місцева і глобальна нестабільність має надзвичайно великий вплив на внутрішні економічні процеси. Фінанси державних інституцій є важливою частиною національної економічної системи, важливим ресурсом

управління економічним розвитком, системою важелів і інструментів управління загально-економічним розвитком.

Ефективне використання ресурсів фінансової системи є об'єктивною складовою забезпечення стратегічних цілей зростання національної економіки. Доречно, що застосування потенціалу наявних ресурсів має бути всебічним, базуватися на відповідних організаційно-управлінських механізмах, враховувати конкретні завдання та можливості поточного періоду. Об'єктом науки про податки є фіскальний менеджмент як на рівні держави так і підприємства. Оподаткування є найкасовішою складовою державних фінансів. Приблизно 85% усіх бюджетних надходжень становлять податки. Хоча варто зазначити що уже другий рік триває повномасштабна війна з росією яка дещо відкоректувала ці показники, хоча ми розуміємо, що це тимчасове явище і незабаром податки знов складуть левову частку усіх надходжень. Крім того, фінансова теорія і практика розвивалися переважно як наука про оподаткування протягом тривалого часу до початку ХХ століття. Тому ми маємо всі підстави розглядати фінанси як теоретичну основу податкового менеджменту. Очевидно, що від організаційної ефективності управління податковою системою залежить не тільки розмір бюджету, що поглинається податковими надходженнями, але й формування всього державного фінансового фонду.

Як і будь-яка інша система, система управління державними фінансами являє собою набір взаємопов'язаних елементів, кожен з яких має певні властивості та атрибути. Податковий менеджмент в системі державних фінансів – це сукупність дій і наслідків утворення та використання централізованих і децентралізованих фондів, призначених для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій, завдань та цілей. Національну систему управління фінансами можна розглядати з двох аспектів: по-перше, як систему інститутів управління, по-друге, як сукупність норм і правил, що регулюють дії у сфері державних фінансів, головним чином у сфері оподаткування. При цьому необхідно враховувати, що основними предметами

управління національними фінансами є бюджетні показники, ефективні показники руху національних позабюджетних коштів та показники фінансово-господарської діяльності суб'єктів національної економіки. сектор економіки.

Для повного розуміння природи взаємовідносин у сфері державних фінансів слід розрізняти податкову політику як політику, що становить основну частину доходів бюджету, і бюджетну політику як видаткову політику. Бюджетна політика тісно взаємоповязана і є залежною від податкового менеджменту, адже не може собі дозволити витратити більше ніж надходить ресурсів з метою недопущення значних фінансових ризиків. Це різні сфери фінансових відносин, які мають свої цілі та механізми реалізації. Якщо податкова політика впливає на суб'єктів підприємницької діяльності та громадян через механізми отримання доходів, то бюджетна політика впливає через механізми, які забезпечують додатковий дохід, раніше отриманий від того ж чи іншого суб'єкта. Якщо однією з важливих функцій податкової політики є стимулювання розвитку, то політика видатків — переважно компенсація ринкових негараздів. Тобто, якщо помірні податки стимулюють пропозицію, розумні витрати стимулюватимуть попит.

Так, якщо податки надмірні, пропозиція пригнічується, якщо витрати завищені, відбуваються марнотратство та безгосподарність, а у випадку соціальної політики надмірні трансферти населенню можуть призвести до втрати стимулів до праці. Отже, використовуючи фінансові важелі, держава може суттєво впливати на основні показники економічного розвитку. Основним завданням, яке необхідно вирішити при формуванні стратегічного планування податкових надходжень, є підвищення адаптивності податкових надходжень до умов, що змінюються, і в кінцевому результаті досягнення загальної динамічної збалансованості національної економіки. Стратегічне планування є невід'ємною частиною податкового менеджменту, що базується на науковій методології стратегічного менеджменту, і є процесом моделювання майбутньої діяльності у сфері податкового менеджменту у сьогоденні та на майбутнє. Це потрібно

робити регулярно, оскільки податки за своєю природою є системним стягненням, який не може зупинятися адже зупинить процес витрат автоматично.

Податковий менеджмент являється процесом управління податковою системою, який включає в себе значну кількість управлінських функцій, такі як прогнозування, регулювання, моніторинг і контроль. Прогнозування є основною функцією податкового менеджменту, адже це базовий етап який визначає цілі і завдання податкової системи, а також шляхи їх досягнення. Податковий менеджмент є невід'ємною складовою загальнодержавної системи управління ринковою економікою. Він базується на загальних принципах і фундаментальних положеннях управління економікою, системного підходу та аналізу. Управління в теорії менеджменту – це діяльність, спрямована на досягнення поставлених цілей шляхом використання ресурсів. Воно включає в себе реалізацію основних функцій управління: планування, регулювання, аналіз і контроль. Останніми роками в Україні стан державних фінансів стабільно погіршується, а ефективність фіскальних механізмів знижується. Це пов'язано з об'єктивними економічними наслідками фінансово-економічної кризи та політичними протистояннями всередині країни. Ефективність податкового менеджменту визначається перш за все досягненням управлінських цілей. Це означає, що податкова система повинна забезпечувати ефективне надходження податків і інших платежів до бюджету, а також сприяти розвитку економіки.

Однозначно при використанні в управлінні державними фінансами фіскальних механізмів, доцільно не забувати і про податкові ризики, які є невід'ємним явищем податкового менеджменту. В яких випадках виникає фінансовий ризик неотримання позитивних результатів. Перш за все – при довготривалій невизначеності менеджерських рішень, конфліктністю персоналу, браком інформації при проведенні моніторингу оцінювання, різновекторністю прогнозів, системними змінами під час аналітичного процесу, тощо.

Об'єктивність ризику в державних фінансах означає, що він не залежить від дій уряду або інших суб'єктів державного управління. Цей ризик обумовлений зовнішніми чинниками, які не підконтрольні державі. До об'єктивних чинників, що можуть призвести до ризиків у державних фінансах, відносяться:

– зміни макроекономічної ситуації, такі як циклічність економіки, інфляція, рівень безробіття, відсоткові ставки;

– зміни в політичному ландшафті країни, такі як революції, війни, терористичні акти;

– стихійні лиха, епідемії, інші надзвичайні ситуації.

Об'єктивні ризики є однією з основних загроз для стійкості державних фінансів. Вони можуть призвести до дефіциту бюджету, зростання державного боргу, погіршення макроекономічної ситуації в країні. Держава може мінімізувати вплив об'єктивних ризиків на державних фінансах шляхом проведення ефективної економічної та фінансової політики, а також шляхом створення резервів для покриття можливих витрат. Наприклад, уряд може проводити антициклічну політику, яка спрямована на пом'якшення негативного впливу економічних спадів. Також уряд може формувати резервний фонд, який буде використовуватися для покриття витрат у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Однак, повністю виключити вплив об'єктивних ризиків на державних фінансах неможливо. Тому держава повинна постійно стежити за станом економіки та політичної ситуації в країні, щоб мати можливість своєчасно реагувати на можливі загрози.

Саме тому усі елементи податкового менеджменту повинні злагоджено взаємодіяти аби своєчасно виявляти податкові ризики та забезпечувати ефективне управління податковою системою в цілому. Ключовими напрямками вдосконалення організації податкового менеджменту, мають бути – мінімізація бюджетних витрат та системна модернізація управлінської складової податкового механізму. Після розв'язання поставлених завдань передбачених

законом про державний бюджет – збільшення прогностичних податкових надходжень та подальше виконання державою її функцій буде доречно говорити про реалізації проблемних аспектів організації податкового менеджменту. Виконання поставлених завдань потребує наукового обґрунтування та застосування належної методики втілення рішення у життя, як передумови визначення належних параметрів податкової політики, що значно зменшує ризик бюджетних витрат. Забезпечити достатню ефективність управління системою державних фінансів в частині податкового менеджменту багато в чому допоможе правильно розподілені повноваження та відповідальність за прийняття і виконання рішень в межах податкового механізму.

Доцільно зважити і на те, що податковий менеджмент має бути інтегрованим показником в системі соціально-економічного розвитку держави. Оскільки усі рішення, щодо адміністрування обов'язкових платежів достатньо серйозно впливають на загальний фінансовий-платіжний стан суб'єктів господарювання, отримання фінансового позитиву та фіскальної ефективності від фінансової діяльності. Поряд з цим податковий менеджмент характеризується і негативними чинниками які призводять до зменшення фіскальних надходжень до бюджетів усіх рівнів – це корупція державних службовців, фахова невідповідність, тощо. Таким чином зростає імовірність фінансових злочинів, порушується баланс міжбюджетних відносин в межах територіального устрою держави, зростає соціальна напруга суспільства. Системні прорахунки керівництва податкової служби які мали місце в 2012-2019 роках тільки посилювали ці недоліки. Ключовими труднощами реформування системи державного управління фінансами зумовлені значною консервативністю при формуванні методів управління незважаючи на постійне омолодження менеджерського персоналу.

Податковим менеджментом і надалі займаються державні органи, які свою роботу на жаль будують на застарілих методичних рекомендаціях виданих ще в 70-90 х роках минулого століття. Саме тому використовуються авторитарні

методи управління які не враховують новітніх технологій, тенденцій і перешкоджають створенню прогресивних та дієвих у сучасному світі управлінських структур, які б сприяли підвищенню фіскальної ефективності в умовах економічних ринкових реалій. Задля проведення реальних фінансово-економічних перетворень необхідна ринкова система управління з урахуванням особливостей військового стану на базі конкурентних взаємовідносин. Саме це дозволить створити засади ефективного менеджменту державних фінансів а з ним і податкового менеджменту зокрема. Її створення є суттєвою проблемою, яка потребує ретельного багатofакторного аналізу та комплексного методичного застосування до її вирішення.

Сучасний податковий менеджмент в системі державного управління фінансами відіграє значну роль, і його фіскальна ефективність забезпечить державі виконання покладених на неї функцій. Основним чинником за рахунок це відбудеться буде збільшення доходів бюджетів та фондів внаслідок гармонізації вітчизняної податкової системи та перейняття позитивного досвіду і навчання у податкових систем Європейського Союзу. Використання фінансових механізмів податкового менеджменту надасть нових пріоритетів подальшому розвитку фіскальних механізмів в поєднанні з підвищенням податкової дисципліни платників податків.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведених досліджень констатуємо наступне. Об'єктом дослідження при написанні роботи є організація взаємовідносин між платником податків і державою на прикладі ПАФ «Білий стік» та державної податкової інспекції у Червоноградському районі. Агрофірма володіє однією земельною ділянкою в приватному порядку та 2655 земельних ділянок орендовано в орендарів у сусідніх селах. У результаті на кінець 2022 року вона становить 2305 га, з них в обробітку – 2300 га, що становить 99,8%. Земельні ресурси формуються, як правило, шляхом надання агрофірмі в оренду земельних часток (паїв) у навколишніх селах.

Основним джерелом фінансування агробізнесу є власні кошти, кредити комерційних і державних банків. У 2022 році, порівняно з 2020 роком, сума чистого доходу збільшилася на 121,4% і становила 120113 тис. грн. Прибуток агрофірми від операційної діяльності у 2022 становив 48534 тис. грн., у 2020 році, – був 21355 тис. грн. Чистий прибуток до оподаткування агрофірми у 2022 році становив 38987 тис. грн. що на 80% більше ніж у 2020 році. З вище наведеного бачимо, що ПАФ «Білий стік» є системно прибутковою агрофірмою.

Досліджувана агрофірма є платником обов'язкових платежів до Сокальської територіальної громади. Процес податкового менеджменту у повній мірі відображається через організацію доходів бюджету територіальної громади. Так за 2022 рік обсяг доходів бюджету Сокальської МТГ становив 471,7 млн. грн., з яких податки загального фонду бюджету – 297,9 млн. грн., спеціального фонду – 18,7 млн. грн. та офіційні трансферти – 155,8 млн. грн.

Організація податкового менеджменту вимагає проведення роботи із дотриманням податкової дисципліни шляхом своєчасної і повної сплати усіх обов'язкових платежів які передбачені Податковим кодексом України. Так ПАФ

”Білий стік” є сумлінним платником усіх обов’язкових платежів передбаченим податковим законодавством України.

ПАФ є платником наступних платежів до бюджетів і фондів які потребують належного податкового адміністрування та менеджменту – єдиний податок 4 групи спрощеної системи оподаткування, ЄСВ, ПДВ, екологічного податку. При нарахування заробітної плати господарство виступає податковим агентом і сплачує за платника до бюджетів і фондів – ПДФО та військовий збір.

У 2022 році у ПАФ “Білий стік” працювало 83 особи. У 2022 році фонд заробітної плати у агрофірмі становив –14940 тис.грн. З них господарство заплатило 22% ЄСВ – 3286,8 тис.грн. Крім того з фактичної заробітної плати найманих працівників – бухгалтерія агрофірми утримало і перевело на рахунки органів казначейства –2689,2 тис.грн. ПДФО та 224,1 тис.грн ВЗ. Працівників які би скористалися податковою соціальною пільгою у господарстві немає, а тому розрахунок ПДФО здійснювався на загальних підставах.

На підставі зроблених висновків сформовані наступні пропозиції з вдосконалення організації податкового менеджменту.

1. Вдосконалення організації податкового менеджменту на підприємстві доцільно завжди проводити через призму оцінки податкового потенціалу.

2 Усі елементи податкового менеджменту повинні злагоджено взаємодіяти аби своєчасно виявляти податкові ризики та забезпечувати ефективне управління податковою системою господарства та в цілому регіону або держави.

3 Ключовими напрямками вдосконалення організації податкового менеджменту на макро рівні, мають бути – мінімізація бюджетних витрат та системна модернізація управлінської складової податкового механізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бечко П.К. Податковий менеджмент: навч. посіб. / П.К. Бечко, Н.В. Лиса. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
2. Василькова Т.В. Оцінка факторів впливу на обсяги надходжень податкових платежів до бюджетів усіх рівнів / Т.В. Василькова, М.С. Лаба, Т.М. Єгорова // Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України (економіка, право). – 2009 – № 3. – С. 122-129.
3. Гринчук Ю.С., Гринчук В.Ю. Податковий менеджмент в системі управління підприємством. Облік і фінанси АПК: освітній портал. 2021. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/podatkoviy-menedzhment-v-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom.html> (Дата звернення 19.09.2023).
4. Дема Д.І. Податковий менеджмент: адміністрування податків і зборів. / Д.І. Дема, В.І. Шевчук / 2014. Житомир – 24с.
5. Державне казначейство України. <https://www.treasury.gov.ua/kliiyent-kaznachejstva-kaznachejstvo>
6. Десятнюк О.М. Моніторинг податкових ризиків: навч. посіб. /О.М. Десятнюк. – Тернопіль: Воля, 2005.– 216 с.
7. Загородній А.Г. Податки та податкове планування підприємницької діяльності: [монографія] / А.Г. Загородній, А.В. Єлисеєв – Львів: Центр Бізнес Сервісу, 2003.– 152с.
8. Національний інститут стратегічних досліджень <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-stanu-v>
9. Іванов Ю.Б. Податкова система: підруч. / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
10. Іванов Ю. Б. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування / Ю. Б. Іванов. – Харків: ІНЖЕК, 2007. – 448 с.

11. Ісаншина Г.Ю. Податковий менеджмент / Г.Ю. Ісаншина: навч. Посіб. – К.: ЦУЛ, 2003. – 260 с.
12. Крисоватий А.І. Податковий менеджмент: навч. посіб. / А.І. Крисоватий, А.Я. Кізима. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 304 с.
13. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні: [монографія] / А.І. Крисоватий. – Т.: Карт-бланш, 2005. – с.
14. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.sta.gov.ua](http://www.sta.gov.ua).
15. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI із змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу:<http://www.rada.gov.ua>.
16. Податковий менеджмент: навч. посіб. / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізима, В. В. Карпова – Київ: Знання, 2008. – 525 с.
17. Податкове право: навч. посіб. / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, Д.А. Кобильнік [та ін.]; за ред. М.П. Кучерявенка. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400с.
18. Методичні рекомендації щодо організації та проведення органами державної фіскальної служби зустрічних звірок, обміну податковою інформацією при здійсненні податкового контролю: наказ Державної фіскальної служби України від 17.07.2015 р. №511 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sts.gov.ua>.
19. Про затвердження переліку обставин, що свідчать про наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу, і доказів існування таких обставин: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.10 № 1235 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
20. Соколовська А.М. До питання про податкову реформу в Україні / А.М.Соколовська // Фінанси України. – 2006. – №4. – С.55-61.
21. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія та практика становлення. – К. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.

22. Соколовська А.М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування / А.М.Соколовська // Фінанси України. – 2006. – №7. – С. 4-12.
23. Стан виконання бюджету Сокальської МТГ за 2022 рік <https://golosznadbugu.com/econimik/stan-vykonannya-byudzhetu-sokalskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-hromady-za-2022-rik.html>
24. Романюк М.В. Податкове регулювання як дієвий інструмент антикризової економічної політики / М.В. Романюк // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 66-71.
25. Тарангул Л.Л. Методологічні засади податкового планування у розрізі регіонів / Л.Л. Тарангул, І.О. Горленко, Т.О. Скоромцова // Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України (економіка, право). – 2009 – № 3. – С. 85-91.
26. Теремецький В.І. Стан і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної податкової служби України / В.І. Теремецький // Часопис Академії адвокатури України – 2011. – № 4. – С. 1-5.
27. Худавердієва В.А. Податкові відносини як об'єкт економічного аналізу / В.А. Худавердієва // Економіка розвитку. – 2004. – №2 (30). – С.60-63.
28. Швабій К. І. Методологічні основи дослідження ефективності функціонування системи адміністрування податків / К. І. Швабій, Ю. Д. Гусак // Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України (економіка, право). – 2011 – № 4. – С. 104-112.
29. Фінансово-бухгалтерська звітність ПАФ «Білий стік» Червоноградського району Львівської області за 2020-2022 роки. Сокаль
30. Шолудько Д. Податкове навантаження та тінізація суспільно-економічних відносин: зв'язки, залежність, засоби протидії / Д. Шолудько, В.Попович // Зб. наук. пр. Акад. ДПС України. – 2002. – №3(17). – С.74-80.